

TRANSILVANIA.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Estrasu din espunerea de motive la proiectulu de lege pentru cladiri de scóle in Romani'a; — Proba de traducere noua din Psaltire. — Atheismulu. — Unele cunoscintie din istori'a metalleloru. — Procesele verbali ale comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luate in siedintiele dela 21 24 și 30 Augustu n. 1886. — Insciintiare despre deschiderea scólei si a internatului de fete.

Estrasu din espunerea de motive la proiectulu de lege pentru cladiri de scóle in Romani'a.

In Nrii 11 pâna la 14 ai acestei foi comunicaramu lectoriloru câteva parti essentiali din proiectulu celu nou de lege relativu la instructiunea publica din statulu vecinu.

Cu acea ocasiune amu scrisu in Nrii 11 intre altele: . . . „in epoc'a de fatia se póte considera cá regula generala, cá tóte popórale, mai alesu cele invicinate afla a fi in bine intielesulu loru interesu, cá se'si castige informatiuni câtu se póte mai exacte despre progresulu in sciintie si in cultur'a morala a veciniloru, éra acelea popóra care se uita cu despretiu la progressele altora, se insiéla adesea in daun'a propria.“

Temeiurile acestea ne indémna cá se mai aducemu la cunoscintia inca si unele parti din proiectulu de zidire si de instalare, adeca prevedere cu tóte cele necesarie a scóleloru tieriei, anume gimnasii, licee, scóle pedagogice numite in Romani'a normali, scóle de fete, seminarii preotiesci, largirea universitatiloru, palatu pentru biblioteca, músee, academia romana, aparate diverse etc. pentru care tóte ministrulu ceruse dela camere adeca dela tíera sum'a de 19 milióné 107,892 lei noi in loculu celei votate antierti numai de 5 milióné 940 mii l. n. (franci). Se intielege cá sumele cerute nu se voru numera dintru odata, ci dupa cumu voru inaintá lucrurile, in 5—6 ani.

Despre licee si gimnasii s'au datu si mai inainte informatiuni si anume, ca tíer'a are pâna acum 8 licee si 22 gimnasii, cá la acelea se mai ceru vreo 100 de profesori s. a. Relative la acestea insemnamu din proiectulu de cladiri numai atáta, cá pe viitoriu in locu de 8 licee cu 2950 elevi voru fi 14 licee de câte 8 clase cu 5000 elevi, in locu de patru internate cu maximum

200 interni voru fi doue internate, inse cu 800 interni, éra liceele fára internate voru avea singure la 4200 elevi. Remane bine intielesu, cá prin aceste mesuri nu se prejudeca intru nimicu, care din licee voru fi classice (latinesci) si care reali. Edificiele si installarea intréga noua a liceeloru va costa 2,585.000 lei n. Patru din acelea, adeca 2 in Bucuresci, 1 in Botosiani si 1 Barlad sunt si terminate.

Despre cele 5 scóle secundare de fete, a caroru reforma si instalare va costa cam 158,000 l. n. aflamu la pp. 6—7 acestea informatiuni:

In ceea ce privesce localurile, scolile secundare de fete sunt intr'o situatiune inca mai rea ca acele de baieti. Afara de Asilulu Elena Doamn'a, tóte celelalte sunt instalate in localuri nu numai nesuficiente, dar absolutamente improprii destinatiunei loru. La Iasi cas'a in care se afla scól'a centrala de fete e atátu de mica, încátu 'i lipsesce o clasa, ceea ce face din acestu institutu o adeverata monstruositate, o scóla in care in fiecare anu lipsesce pe rëndu o clasa.

Cladiri noue sunt póte aci mai necesarie de câtu in ori-ce ramu alu instructiunei publice, fiindca aceste scoli nu mai potu primí atátea eleve, câte se presinta in fiecare anu, lasându astfelu in afara de invetiamentulu secundaru o multime de fete, fára instructiune.

Scólele centrale de fete din Bucuresci, Iasi si Craiova au fie-care câte 80 de bursiere, in totalu 240. Numerulu eleveloru este abia de 16 pe clase, pe cându legea prevede cá completulu unei clase se fie de 50 eleve, ceea ce aru da 750 eleve pentru scolile numite. Daca ar existá localuri convenabile si suficiente, numerulu de astadi alu eleveloru s'aru putea aprópe intrei, adaogându-se in fie-care scóla centrala unu numeru de solvente, cu plata de 1.000 lei fie-care pe anu, ceea ce aru contribuí la o imbunatatire fórte simtitóre a acestoru scoli, fára o noua cheltuiala din partea Statului.

Parlamentulu a acordatu o suma de 600.000 lei pentru cladirea scólei centrale de fete din Bucuresci; insa nu s'a prevediutu inca nimicu pentru Iasi si Craiova, cu tóte cà necesitatea e acolo totu afatu de multu simtita.

Scól'a centrala din Bucuresci trebuie se capete o mai mare desvoltare, pentru a deveni in adeveru o scóla normala de institutore, avèndu alipita càtre ea o scóla primara de fete si o gradina de copii, pentru practic'a pedagogica a elevelor. Astadi acésta scóla ocupa o casa veche in strad'a Pensionatului, fórte neapta si nesuficienta pentru menirea ei. Loculu pe care se ridica acésta casa este strimtu si are marele inconvenientu, de a fi situatu pe prelungirea bulevardului Universitatiei. Elu este expusu a fi redusu intr'unu modu fórte considerabilu, lasàndu a dice cà este alaturi cu unu spitalu mare, si cà scól'a s'aru aflá instalata intr'unu cartieru prea frecventatu si prea sgomotosu.

Lasàndu dar la o parte loculu actualu din strad'a Pensionatului, care s'ar putea sau vinde cu pretiu avantajosu, sau daruí eforiei spitaleloru civile in contr'a unoru avantagie ce aru oferí in nouele sale cladiri cliniciloru facultatiei de medicina; Scól'a normala de institutore se póte cládi pe unu locu ce apartíne astadi Statului, in strad'a Icónei si Polona. Acestu locu fusese cumparatu pentru liceulu St. Sava, càndu liceulu Mateiu Basarabu erá a se asiediá in loculu impropriu dela S-tii Apostoli. Terenulu e situatu intr'unu cartieru sanetosu, si retrasu, fàra a fi departatu de centrulu orasiului. Sum'a necesara pentru cladirea si instalarea acestei scoli, dupa studiile ce se facu in acestu momentu, va fi de 750.000 lei.

Scól'a centrala de fete din Iasi, neputendu stá mai multu in localulu ei de astadi, s'a gasitu unu terenu din cele mai avantagióse pentru a ei instalare, — fost'a casa Conachi, acumu proprietate a Instituteloru Unite. Acestu terenu e fórte bine situatu, are o marime de 15.060,56 m. p. si continue. Achisitiunea acestui locu cu cladirile aflate pe dènsulu si coprinđindu si o gradina spaciósa, se póte face cu sum'a de 80.000 lei. Cladirile de astadi potu fi utilizate, inse voru trebui se capete o desvoltare considerabila. Dupa studiile ce se facu, sum'a de 470.000 lei va fi suficienta pentru acestu sfèrsitu. Ast-felu scól'a centrala de fete din Iasi va costá deci 550.000 lei.

Scól'a centrala de fete din Craiova ocupa unu localu care este destulu de bunu, inse e prea micu pentru desvoltarea ce este a se da acestei scoli; pe lãnga acést'a are nevoie de óre-cari reparatiuni si imbunatatiri. Se crede cà sum'a de 100.000 lei ar^u fi de ajunsu pentru dèns'a.

Pe lãnga aceste trei institute, trebuie insa ameliorata situatiunea a altoru doue scoli de fete.

Anteia este Asilulu Elena, unde este o neaperata necesitate de o noua cladire, pentru a esi din strimtórea in care elu se afla astadi, si de imprejurimea acestui institutu din tóte partile. Se crede cà sum'a de 100.000 lei va fi suficienta pentru acestu sfèrsitu.

A dou'a scóla, care nu póte se mai remàre in ruinele actuale, este scól'a profesionala de fete dela St. Sava din Iasi. Instalarea acestei scoli va costa dupa planurile si devisele ce sunt gata, sum'a de 80.000 lei.

Instalarea cuviinciósa a scóleloru normale primare a devenitu si ea o necesitate de prim'a ordine.

Scólele normale primare, destinate a formá invetiatori satesci sunt asiediate astadi — in Bucuresci, Iasi, Bèlad si Galati — in mijloculu orasielor. Acesta este unu mare inconvenientu. Pe de o parte lipsesce acestoru scoli putinti'a de a practicá cu elevii agricultur'a, remaindu cunoscintiele ei curatu numai teoretice.

Si astadi figurédia notiunile de agricultura si de pomologie in program'a scóleloru normale primare, inse ele se invatia numai din carte, lipsindu cu totulu demonstratiunea si lucrarea practica. Pe de alta parte se dau tineriloru, cari se prepara pentru a conduce scolile primare rurale, deprinderi orasienesci, diferite de acele in mijloculu càrora ei sunt chemati se traiasca, deprinderi cari i departéza cu inim'a si cu gãndulu de satu si de viéti'a càmpenésca. Acesti tineri perdu in scóla obiceiurile parintesci, nu se reintorcu la plugu de càtu rare ori, si se creéza astu-felu in modu artificialu si fàra nevoie o clasa de ómeni nemultiamiti cu starea lor si neapti a se dedá ocupatiunei, pentru care se pregatescu.

Necesitatea unei reforme in scolile normale primare reiese din tóte cele expuse. Agricultur'a trebuie si ea se ocupe unu locu de onóre in programa, si cursulu de agricultura trebuie se fie spriginitu pe practica. De aceea o anexa indispensabila a acestei scoli este o bucata de pamèntu, pe care normalistii insii se o cultivate dupa regulele ce le invatia la cursu.

De aci resulta inse, cà scolile normale primare nu mai potu remanea in sgomotulu si in strimtorarea orasielor, ci trebuie scóse afara si se aiba la dispositiunea lor dela 5 pãna la 10 hectare de pamèntu.

Statulu intreține astadi 340 normalisti in cele patru scoli mentionate. Din ele esu in fiecare anu in mijlociu 85 de absolventi. Acestu numeru e insuficientu, fiindu-cà vacantiele de peste anu sunt mai numeróse, si fiindu-cà scolile primare rurale sunt astadi incredintiate la o multime de invetiatori incapabili, cari trebuie inlocuiti gradatu cu normalistii. Trebuie inca sè se tina séma, cà nu toti normalistii absolventi devinu invetiatori. Efectivulu scóleloru normale va trebui deci maritu. Acésta nu vrea sè dica, cà trebuie maritu numerulu acestoru scoli, càci nu e bine a se imprascia mijlócele Statului, precumu se face astadi, avèndu multe scoli, din care nici una nu are totu ce i trebuie pentru a functiona regulatu.

Numerulu scolariloru va trebui deci se fie maritu. Socotindu in fie-care din cele 5 clase càte 40 scolari, ajungemu la 200. Daca adaogemu doue clase preparatorii de càte 70, si unu anu de practica cu 40 elevi, o scóla normala primara trebuie calculata pe 380 elevi. Acestu numeru de scolari va fi usioru de obtínutu, introducèndu si aci sistem'a de a avea bursieri si solventi. Admitièndu

120 bursieri, restulu de 260 de elevi aru fi solventi a 300 lei pe anu.

Cladirile ce sunt deci a se construi pentru aceste scoli, trebuie se póta interna 380 scolari, se aiba dormitórele si clasele suficiente pentru scól'a normala, pentru clasele preparatorii, pentru scól'a primara alipita, pentru atelierulu de meserii si pentru personalulu administrativu si pedagogicu.

Pentru a pune in aplicatie cele de mai susu expuse, va trebui cá scól'a normala Carolu I se fie scósa afara din Bucuresci. Cumpararea terenului si cladirea ei va necesitá sum'a de 600,000 lei. Intre alocatiunile acordate de Parlamentu, se afla 160,000 lei pentru acésta scóla sub titlu de Casa Laurianu, unde s'a instalatu acum liceulu Mateiu Basarabu. Voru trebui deci adaogati la acea suma inca 440,000 lei.

Scól'a normala primara Vasile Lupu este si ea a se scóte din orasiu. Unu locu mai favorabilu nu se putea gasi de cátu gradin'a numita Pester, situata la Copou, afara din Iasi, si care are o intindere de 30 hectare, cu locu de aratura indestulatoriu, cu gradina de pomi si cu vie. Cumperarea acestui locu dela D. profesorulu V. A. Urechia s'a facutu cu 41,000 lei din sum'a de 200,000 lei afectata pentru cumparare de terenuri. Planurile si devisele cladirei ce este a se face, sunt acum in studiu, si se prevede cá voru fi de nevoie 559,000 lei, pentru instalarea completa a scólei. Sum'a acordata de parlamentu de 180,000 lei va trebui deci sporita cu 42,000 lei.

Pentru scól'a normala primara din Berlad s'au votatu 400,000 lei, suma care va trebui marita cu 100,000 lei, pentru a fi suficienta. Sum'a de 200,000 lei pentru Orfelinatu de baieti din Bucuresci, se crede cá va fi de ajuns.

Prevederile de mai susu ne dau urmatoriulu tablou, pentru cheltuelile de cladiri si de instalare a scólelor speciale :

Scól'a normala „Carolul I“	600.000
„ „ „Vasile Lupu“	600.000
„ „ din Berladu	500.000
Orfelinatu din Bucuresci	200.000
Totalu	1.900.000

Pentru cele 4 scóle normale (pedagogice), a caroru restaurare va costá 1,900.000 l. n., cum si pentru seminarie motivarea ministeriala suna asia :

„Daca sunt scoli, in care trebuie adusa o reforma radicala in invetiamentu, aceste sunt fara indoiala seminariile. Putemu dice fara sfiala, cá ele sunt decádiute cu desavérsire. Doñe sunt cauzele care au produsu acestu tristu resultatu : avemu prea multe seminarii, tóte reu organizate, si ele sunt in cea mai mare parte reu instalate.

Astadi avemu 8 seminarie, dintre care cele 2 seminarie metropolitane cu cursu completu de 7 clase si cele 6 seminarie episcopale cu cursu numai de 4 clase. Aceste din urma sunt destinate a formá preoti pentru sate, cele dintáiu preoti de orasiu, puindu si bas'a invetiamentului inaltu teologicu. Dela prim'a ochire reese, cátu de gresitu e acestu sistemu, care desparte clericii de tíera de acei din orasiu, cá si cum serviciulu bisericescu, predicarea evangheliei si ajutorintiele sufletesci

aru cere mai puçina invetiatura la tíera de cátu in orasiu. Anomali'a creata a trasu inse dupa sine decádentia clericului nostru. Iata cum : Preotulu nou nu se póte chirotoni, dupa regulamentele sinodale, de cátu, celu mai timpuriu, la vârsta de 26 ani. Sfêrsindu scól'a primara la 12 ani, seminaristulu cu 4 clase termina studiulu seu la 16 ani, acelu cu 7 clase la 19 ani. Usioru se nasce intrebarea, ce face ténêrulu dintáiu in timpu de 10 ani, ce face celu de alu doilea in timpu de 7 ani, de nu, a se instraina cu totulu de misiunea pentru care s'a pregatitu. Ei se dedau sau unei alte ocupatiuni, sau daca devinu clerici, au perdutu in mare parte si cunoscintiele si ardórea apostolatului.

Acestu reu a fostu agravatu prin primirea in seminarii de elevi externi. Starea clericala cere, cá seminariile se fie internate. Externii au formatu si forméza inca in seminarii stratulu celu mai de josu alu eleviloru, faptuitorii sau victimele cele mai obicinuite a totu felulu de abusuri. Lipsiti de ori-ce priveghiere, traindu de cele mai multe ori in mediile cele mai periculóse pentru moralulu lor, neavéndu mijlóce de a invetia, chiaru cându au tragere de inima, neavéndu cum, si unde si cu cine se capete deprinderea serviciului bisericescu, externii sunt o piedeca reala si o rana mare in progresulu scóleloru nóstre bisericesci. Ei ajungu a'si termina seminariulu fara a avea nici un'a din conditiunile cari se ceru pentru a deveni unu bunu preotu.

Internii neajunsi la vârsta de hirofonie, inmultiti cu externii absolventi, devinu o populatiune numerosa flotanta, care nu are unu altu tielu dinaintea ochiloru, de cátu a alergá dupa unu postu óre-care, intrebuintiádu spre acestu sfêrsitu totu felulu de manopere si de intrigi. Ceea ce e certu este, cá cei mai multi seminaristi traiescu intr'o stare de indecisiune in privinti'a positiunei lor in viatia, care 'i departéza din ce in ce mai multu de menirea lor.

Plag'a externiloru devine din anu in anu mai mica in urm'a mesuriloru luate de ministerin, in intielegere cu chiriarhii eparchiiloru ; dar cu tóte cá unu reu va disparea, remâne viciulu organizarii actuale.

Dupa eliminarea externiloru, voru remanea in seminarii cam la 560 elevi, dintre cari 381 bursieri si 179 solventi, ceea ce face 14 elevi de clasa.

Pentru acesti seminaristi sunt de nevoie opt persónale didactice si administrative complete, optu administratiuni deosebite, optu rënduri de materialu didacticu si localurile necesare, — si acésta risipa de cheltuiala s'ar face pentru a intretiné in fie-care seminariu metropolitaniu 100 elevi, si in fie-care seminariu episcopalu 56 elevi. Resultatulu il avemu astadi dinaintéa ochiloru nostri, cáci neputéndu-se intretiné in modu completu si cuviinciosu optu seminarii, ele sunt in tóte privirile in starea cea mai deplorabila.

Ceea ce nu a contribuitu puçinu la acésta decádentia sunt si instalarile acestoru scoli. Nu avemu nevoie de a merge mai departe, ci de a vedea in ce stare sunt cladirile din Bucuresci si din Socol'a. Seminarinlu din Socol'a, odinióra una din podóbele scóleloru nóstre,

ajunsesse într'o stare, la care numai cu fiori se gândesee acela, care a vediut'o odata in ultimii ani. Cladirile umede, ținute in stare de necuratienie si in ruina completa, produsese o situatiune durerósa si rusinósa.

E certu, cã seminariile metropolitane trebuie instalate in cladiri noue, dotate si cu personalulu, si cu materia-lulu trebuitoriu.

Cãndu aceste doue seminarii voru putea primí in ele fie-care câte 400 elevi, adeca 800 in totalu, organizãnduse 8 ani de cursuri si 2 ani de practica; educatiunea clerului nostru va capetã unu sboru, pe care inzadaru astadi-llu asteptamu, cãci 'i lipsescu premi-sele cele mai indispensabile.

Clericii cari voru esí atunci din seminarii voru avea o instructiune completa, si teoretica, si practica. Ajunsi la 22 ani, ei voru fi destulu de inaintati in vèrsta, si destulu de seriosu aplicati la menirea loru, pentru cá Sf. Sinodu se póta admite cá hirotoniile se se faca dupa terminarea cursurilor complete de seminariu, adeca a celoru 10 ani.

Atunci vomu putea mai bine indepliní lacunele ce se nascu, avèndu de absolventi regulati, cari voru esí din amèndoue seminariile in cursulu anului, pe cându astadi absolventii seminariilor metropolitane se ridica la maximum 20 pe anu, cãci nu putemu alaturã cei 84 cari absolvéza numai cele patru clase de josu ale seminariilor episcopale.

Amèndou seminariile voru costa: terenulu, cladi-rea si instalarea totala, sum'a de 1,500.000, adeca fie-care la 750.000 lei. Acestia nu au fostu prevediuti in sumele alocate mai inainte de Parlamentu si sunt a se acorda ca cereri noue.

Sumele cerute pentru edificii de scóle secundarie si speciali facu:

Licee	4.627.892
Scóle secundare de fete	1.580.000
Scóle normale	1.900.000
Seminarii	1.500.000
Total	9.607.892

(Va urma.)

Proba de traducere noua din Psaltire *)

PSALMŪ 35.

1 De la David.

Cértã, Iehovo! pre cei ce se cértã contra mea; 2 combate pre cei ce mē atacã. Apucã scutulū cellū micū si cellū mare; si scólã-te spre ajutoriulū meū! 3 Trage repede lancea si toporulū contra persecutori-lorū meí; vorbesce cãtrã sufletulū meū: „Eū sunt 4 mēntuirea tua!“ In rusine se cađã, si rusinați tre-bue se fie aceia, carií 'mí pãndescū viéța; tre-bue se se retragã, si se se roșescã, cei cari cugetã rēulū 5 meū. Ca pulberea inaintea vèntulū fie, Ångerulū

*) A se vedé articolulu nostru din Nrii 13—14: „Tra-ducerea din nou a cartiloru bisericesci, unde amu promisu a reproduce unii psalmi asia precum au fostu aceia tradusi de cãtra societatea Ierograficã Britanica si tipariti in Bucuresei 1863. Red. Tr.

6 lui Iehova se-í surpe. Drumulū lorū fie întunecatū, si alunecosū; si Ångerulū lui Iehova se-í persecute. 7 Cãci in deșertū 'mí făcurã grópe de curse ascunse; 8 in deșertū aū pãnditū dupã viéța mea. Preste ellū va veni ruinare neasceptatã; si cursa lui, care o ascunsesse, 'lū va prinde pre ellū; spre ruinã va 9 cãdea ellū insuși intr'insa. Atunci va sãlta sufle-tulū meū in Iehova, se va bucura in salvarea sua. 10 Tóte ósele melle se vorbescã: Iehovo! cine este ca tine? tu scapí pre cellū sãracū de cellū, care este mai tare de cãtū dēnsulū. Da, pre cellū sãracū si 11 scãpētãtū, de acela, carele 'lū jefuesce! Se scularã martorií mincinoși; ceea ce nu sciū, mē întrebarã. 12 'Mí respłãtirã rēu pentru bine; pãrãsitū fu sufle- 13 tulū meū. De si eū, cându eraū eí bolnaví, m'amū inbrãcatū in sacū de doliū, 'mí amū mortificatū corpulū cu postire; si inchinãciunea mea s'a cobo- 14 ritū spre sinulū meū; Eū ca cu unū amicū, ca cu unū frate allū meū amū âmblatū cu eí; eramū intristatū si umilitū ca cellū, carele jãlesce pre mama 15 sua. Eí insã se bucurã de cãderea mea; si se adunã in cete; eí se adunã contra mea, si chicotescū, 16 ceea ce nu sciū eū; eí injurã si nu tacū. Pe la batjocoritorií imfamí la plãcinte scírșnescu eí dințií 17 lorū contra mea. Dómne! pēnã cândū vrei se o observí? scapã sufletulū meū de la peire prin eí, 18 si cea mai scumpã a mea de la leií cei tineri. Eu ití voiū multãmi in mare adunare, între poporū nu- 19 mērosū te voiū glorifica. Nu lãssa se se bucare de mine, acei ce mē dușmãnescū nemeritatu, si ca-rií mē pismuescū fãrã motivū, clipecscū cu ochiulū. 20 Pentru cá vorbescū ne-pace, si contra celorū tã- 21 cuți pre pãmēntū uneltescū lucruri vielene. Si eí cascū gura lorū contra mea, si dicū: Ha, Ha, o 22 vede ochiulū nostru! Tu o veđi Iehovo! nu tãcea, 23 Dómne! nu te depãrta de mine. Scólã-te, descép-tã-te pentru dreptatea mea, Dumneđulū meū, si 24 Domnulū meū! pentru cauza mea. Procurã-mi drep-tate dupã dreptatea tua, Iehovo! Dumneđulū meū! 25 ca se nu se bucare eí de mine. Ca se nu dicã in inima lorū: Ha, acēsta a fostū dorința nóstrã! ca se 26 nu dicã: Noi 'lu amū inghițitū. In rusine tre-bue se cađã, si se se roșescã toți impreunã, cei ce se bucurã de rēulū meū; desonóre si rusine se-í acco-pere pre aceia, carií se portū cu manierã bruscã 27 contra mea. Tre-bue se trēsãlte si se se bucare, cei carií se bucurã de îndreptarea nrea; tre-bue se dicã totū de'una: Mare e Iehova, carele voiesce binele 28 servulū sēu! Si limba mea va vorbi de dreptatea tua, si in tóte dillele de gloria tua!

PSALMŪ 52.

1 La primulū musicū. Psalmū allū lui David. 2 Pe cândū a venitū Doeg Edomitēnulū si a vestitū pre Saul, si dicēndu-í: „David a mersū in casa lui Ahimeleh.“ 3 Ce te fãlescí de rēutate, tu tirane! bunãtatea lui 4 Dumneđeu rēmãne tot-dēuna. Corupțiune meditã.

limba tua, ca ună briciu ascuțită unelzezi tu în-
 5 șelăciune. Tu iubesci mai multă răul de câtă bi-
 nele; și mai multă a vorbi minciună de câtă drep-
 6 tate. Sela. Tu iubesci toate cuvintele corupte, limba
 înșelăciunei! Pentru aceea Dumneșeu te va surpa
 pentru tot-deuna, te va răpi, și smulge din cortu;
 și te va desrădăcina din țerra cellorū vii. Sela.
 8 Acēsta vorū vedē-o cei drepti, și se vorū teme, și
 9 vorū ride de ellū: „Etă! Omulū, care nu lua pre
 „Dumneșeu de scutulū sēu; și s'a încredutū în mă-
 „rimea avuției selle, și era mândru în cupiditatea
 10 „lui.“ Eū însă sunt ca olivulū verde în casa lui
 Dumneșeu; eū mē incredū în misericordia lui Dum-
 11 neșeu în secululū seculorū. Eū te voiū glorifica
 pururea, pentru că tu ai făcutū acēsta; Da, eū sperū în
 numele tēu, căci tu esci bunū înaintea cuviosilorū tēi.

PSALMŪ 54.

1 La primulū musicū pre Neghinotū Maschilū. Psalm
 allū lui David.
 2 Pe cândū veniră Sifei, și disseră cătră Saul: Nu
 este David ascunsū între noi?
 3 Dumneșeule! ajută-mē în numele tēu; și cu pu-
 4 terea tua procură-mi dreptate! Dumneșeule! as-
 cultă rugăciunea mea! ia a minte la cuvintele gu-
 5 rei melle! Pentru că s'aū sculatū străini contra
 mea; și tiranii pândescū viēta mea; ei n'aū pre
 6 Dumneșeu înaintea ochilorū lorū. Sela. Etă! Dum-
 neșeu 'mi ajută, Domnulū este în sprijinirea sufle-
 7 tulū meu! Rēulū se cađă înderēptū asupra inemi-
 8 cilorū mei; estermină i după fidelitatea tua! Eū
 voiosū 'ți voiū sacrifica ție, și glorifica numele tēu,
 9 Iehovo! tu carele esci bunū. Pentru că ellū m'a
 scăpatū din toate nevoile, și ochiulū meu se bucură
 de inemicii mei.

PSALMŪ 55.

1 La primulū musicū, pe Neghinotū Maschilū, dela David.
 2 Ia a-minte, Dumneșeule! rugăciunna mea, și nu
 3 te retrage de implorarea mea! Plēcă-te spre mine,
 și ascultă-mē; eū âmbli rătēcindū în întristăciunea
 4 mea, și sunt turburatū. Înaintea vocei inemiculū,
 de apēsarea nelegiuitulū; pentru că ei aruncă crimă
 5 asupra mea, și cu mâniă mē pismuescū. Inima mea
 tremură în mine, și spaime de mōrte nāvālescū asu-
 6 pra mea. Frică și cutremurū vine preste mine, și
 7 fiori mē acopere. Și eū dicū: O! de a'și avea aripī
 ca porumbulū, ca sē fugū în sborū, și sē mē repau-
 8 sezū! Etă! eū ași sbura departe, ași petrece în de-
 9 șertū. Sela. Ași fi grăbitū sborulū meu mai multū
 10 de câtū vēntulū rāpede și tēpeste. Stērpesce-i
 Dōmne! și incurcă limbile loru! căci eū vēdū tirā-
 11 niă și luptă în cetate. ȶiūa și nōptea ei impresorā
 acestea pre zidurile selle! și viciulū și nedreptate
 12 domnesce în mijloculū lorū. Corupțiune este în in-
 teriorulū lorū; și nu se deslipesce apēsarea și înșelā-
 13 ciune din strata lorū. Totuși nu este inemiculū meu
 acela, carele mē insultă, astfelū ași suferi acēsta;

nicī vrājmașulū meu, carele se pōrtă atātu de aspru
 contra mea; căci atunci m'ași putea ascunde de ellū;
 14 Ci tu esci, unū omū, pre carele 'lū considerū de
 egalū cu miue, amiculū meu, și cunoscutulū meu.
 15 Noi cariī conversarāmū împreună confiență duce,
 cariī merșerāmū în casa lui Dumneșeu cu suită ve-
 16 selă. Suprindă-i mōrtea, cobōre-se ei vii în imperiulū
 mortii; pentru că în locuința lorū, și în mijloculū
 17 lorū este rēutatea. Eū strigū cătră Dumneșeu, și
 18 Iehova 'mi ajută. Sēra, și dimineța, și la amiađi
 mē rogū și gemū; pentru acēsta ellū va aūdi vo-
 19 cea mea; Ellū va scăpa sufletulū meu de resbelulū
 20 contra mea, de și mulți sunt contra mea. Dumneșeu
 ascultă acēsta, da, 'i va umili pre dēșii cellū ce
 guvernă din antichitate; — Sela. — la cariī nu
 este prefacere, și cariī nu se temū de Dumneșeu.
 21 Ei punū mâna lorū pre amicii lorū, violezū legă-
 22 mēntulū lorū. Mai linsă de câtū untulū este gura
 lorū, dēră în inima lorū este resbelū; cuvintele lorū
 sunt mai mlădiōse de câtū untulu de lemnū, dēra
 23 ei sunt săbiī scōse. Aruncă asupra lui Iehova, sar-
 cina tua! ellū îți va purta grija tua; ellū nu va
 24 lăssa nicī odată pre dreptulū a se clāti. Da, tu
 Dumneșeule! vei coborī pre aceia în grōpa stricā-
 ciunei! Bărbați sāngenari și vicleni nu vorū ajunge
 nicī la jumētatea țililorū lorū! eū însă sperū în tine.

PSALMŪ 64.

1 La primulū musicū. Psalmū allū lui David.
 2 Ascultă, Dumneșeule! vocea mea în plāngerea
 mea! feresce viēta mea de spaimă de inemicū!
 3 Apēră-mē de consiliulū depravațilorū; de la banda
 4 făcētorilorū de rele. Cariī ascutū ca sabia limba
 5 lorū, întindū ca săgețile cuvinte amare. Spre a lovi
 într'ascunsū pre cellū inocentu; fără de veste 'lū lo-
 6 vescū, și nu se sfescū. Ei își punū o faptă frau-
 dulōsă în gândulū lorū, se consultezū spre a ascunde
 7 lațuri dicēndū: cine 'i va vedea? Ei inventezū ne-
 dreptățile, aū cercetatū cu d'amăruntulū ce era de cer-
 cetatū, atātu celle mai interioare a le fie-căruia, câtū și
 8 adāncimea inimei. Dēră Dumneșeu 'i va lovi pre dēșii
 9 cu săgētă; fără de veste va veni sfărāmarea lorū. Ellū
 'i va lăsa sē cađă unulū preste altulū prin limbile
 lorū; vorū fugi toți acei, ce 'i vorū vedea pre ei.
 10 Atunci se vorū teme toți ōmenii, și vorū anuncia
 11 fapta lui Dumneșeu, și vorū cunosce opera lui. Se
 bucură cellū dreptū în Iehova, și se încrede în ellū;
 și se vorū fāli toți cei ce sunt cu inima curată.

PSALMŪ 94.

1 Dumneșeu allū resbunării, Iehovo, Dumneșeu allū
 2 resbunării, manifesteză-te în strălucire! Înaltă-te,
 judecātorule allū pāmēntulū, respăltesce cellorū în-
 3 gīmfați! Pēnă cândū cei fără de lege, Iehovo! pē-
 4 nă cândū vorū trēsālta cei fără de lege? Vorū
 bolborisi calomni nerușinate? se vorū lāuda toți
 5 făcētorii de rele? Pre poporulū tēu, Iehovo! 'lū
 6 calcă în piciōre, și proprietatea tūa o apasă. Ei

pre vèduva si streini 'i sugrumă, și pre orfanî 'i
 7 ucide; Și dicū: Iehova nu vede acéstă; și Dumne-
 deū alū lui Iacob nu o observă!
 8 Voi cei mai stulți între poporū, înțelegeți! și
 9 voi idioti! cândū vē veți înțelepți? Cellū ce a
 plântatū uŃechia, nu va auzi ore? cellū ce a for-
 10 matū ochiulū, nu va vedea ore. Cellū ce discipli-
 néză pre păgâni, nu va pedepsi ore? Ellū, carele
 11 învață pre omū la sciință? Iehova cunósce cuge-
 12 tările ómenilorū, că sunt vane. Ferice de omulū
 acela, pre carele, tu, Iehovo, illū îndreptezi, și pre
 13 carele 'lū înveți din legea tūa! Spre a'lū alina în
 dīlele de nevoe, pēnă ce se va sâpa grópa cellui
 14 fără de lege. Căci Iehova nu lépēdă pre poporulū
 15 sēū, și nu părăsesce moștenirea sūa. Pentru că
 judecata se va întórce la dreptate, și în urma ei,
 16 toți aceia cari sunt cu inima curată. Cine se va
 scula pentru mine contra celorū rei? cine va assista
 17 pentru mine, contra făcătorilorū de relle? Dacă
 Iehova nu m'arū ajuta, atunci preste puținū arū
 18 zăcea sufletulū meū în loculū tăcerei. Cândū vor-
 bescū: piciorulū meū se clătină; atunci, Iehovo!
 19 mă sprijină misericordia tūa. În mulțimea turbu-
 rărilorū inimei melle, consolațiunile telle desfătēză
 20 sufletulū meū. Te póte asocia pre tine tronulū co-
 ruptiunei, care uneltesce nedreptate contra legei?
 21 Ei se adună în cete contra vieței dreptulū; și con-
 22 damnă sângele innocentū. Iehova însă este apēră-
 mīntulū meū, și Dumneđeulū meū, stânca refugiulū
 23 meū. Da, ellū le va rēsplăti nedreptatea lorū, și
 pentru reutatea lorū i va estermina, da, Iehova Dum-
 neđeulū nostru 'i va estermina!

Atheismul.

Ce se mai ascundemu cuiele in sacu, de ce se nu
 spunemu verde pe fatia, că atheismul, adeca negatiunea
 divinitatii, sau vorbindu in termini cunoscuti la tóta lu-
 mea christiana, a unui Dumneđieu Parinte atotuti-
 toriulū facatoriulū Ceriulū si alu Pamēntulū, a inceputu
 a se incuibá si in o parte din asia numit'a inteligentia a
 poporului nostru românesc. Urmarea imediata a acestei
 negatiuni este respingerea si despretiuirea nu numai a ori-
 carei credintie religiósce positive, a ori-carei dogme, ci si
 incercarea de a smulge si estermina din sufletele óme-
 niloru ori-ce religiositate si ori-ce inaltiare a spiritului
 omenescu cātra Divinitate. Pre când sectatorii di-
 verselorū simboluri de credintia religiósca se cērta tóta
 viēti'a lorū fara nici-unu folosu sufletescu asupra unoru
 dogme, sau mai exactu asupra unoru texturi din s. scriptura
 christiana, Atheistii cari au curagiulū a se numi pre
 sine filosofi, sapa si submina neincetatu că nisce nebuni
 la fundamentele religiunei si religiositatiei, pe care sin-
 gure póte se existe Omulū pe acestu globu, fara a se
 preface cu totul in tigrū si in vipera.

Au fostu ici-colea si mai inainte câte unu atheistu
 in Romani'a; dara cam de ani douedeci incóce acea marfa
 straina inportata cá de contrabanda se vinde in tóte partile

si mai alesu in Moldov'a ea petrunde precum nu s'ar fi
 crediutu nici-odata. La romanii din statulū Corónei s-tului
 Stefanu propagarea atheismului se apropia pe Dunare de
 vale si pe Somesiulū micu dela Clusiu inainte. Veninulū
 seu inca nu a petrunsu pāna la noi, dará efectele lui
 se vedu si se simtu pāna si in afacerile publice. O
 multime de blastematii si talharii, asuprelī si nedreptati,
 omoruri si atrocitati, sinucideri si duelle, defraudari co-
 lossali si juramente strimbe nu s'aru intemplá, daca nu
 aru conlucrá si atheismulū prin adeptii sei; elu inse a
 inceputu se exercite influentia chiaru si asupra politicei
 generale a unoru staturi, spre a le distruge cu totul.
 Se ne deschidemu ochii, se cautamu bine inpregiuru de
 noi si mai virtosu se fimu cu cea mai agera luare-aminte,
 la ce scóle de alte limbi ne dāmu pre fiii si pre ficele
 nóstre, cine sunt profesorii si profesórele lorū. Nu este
 numai limb'a si nationalitatea, nici numai confesiunea
 cutare ori cealalta in pericolu, ci tinerimea se impinge
 cātra o stare de fere selbatice carnivóre.

Statutele Asociatiunei nóstre nu permitu discussiuni
 religiósce, adeca dogmatice, precum nu suferē nici discus-
 siuni politice; o mesura fórte buna si intielēpta acésta
 si multu prevedietóre spre binele si securitatea Asocia-
 tiunei; atheismulū inse nu este religiune si mai puținū
 dogma religiósca, ci negatiunea lorū, éra a recomanda
 moralitate si religiositate nu póte oprī nici-unu statutu
 si nici-o putere pamentésca.

In anii mai dincóce a inceputu si clerulū superioru
 alu Romaniei a reflectá mai de aprópe la pericolulū
 Atheismului, mai alesu de când filosofi'a pessimista a lui
 Schopenhauer si Darwinismulū reu intielesu devenira
 lectura de predilectiune a unoru professori. Mitropolitulū
 Primatē are de siepte ani incóce unu organu alu seu titu-
 latu „Ortodoxul“ ce apare in tóte duminecile. In Nr.
 seu 17 din 27 Aprile st. v: acésta fóia, facēdu asta-
 data abstractiune dela orice dogma christiana si avēndu
 in vedere numai doctrinele pe care le propaga între altii
 dn: G. Panu in Moldov'a, dá acestuia unu respunsu com-
 pilatu numai din opiniuni si sententie adunate dela cātiva
 filosofi din cei mai renumiti, combate adeca pe filosofu
 cu filosofi. Numitulū organu bisericescu ar fi potutu
 cita si mai multi filosofi vechi si noi dintre cei mai ce-
 lebrii, cari au vietuitu in staturi si in epoce, in care li-
 bertatea vorbirei si a scrierei nu a fost restrinsa nici
 influentiata de cātra nimeni, cari au simtitu si judecatu
 totu cá cei la cari se provóca acilea; pentru noi inse este
 de ajunsu si atāta, pentru cá se cunóschemu, că in fine se
 afla si in clerulū Romaniei barbati de o eruditiune supe-
 rióra si stau gat'a de a lupta si cu „filosofi“, sau aplicādu
 terminulū scripturei, cu fiii vécului. Noi credemu că nu
 facemu lucru de prisosu, daca vomu reproduce acelea-
 citate filosofice, pentru cá se se védia si din acestea, in
 ce modu lupta ómenii in Romani'a in timpulu de fatia.
 cu atheismulū.

„Portretulū dlui G. Panu.

„Lucianu pagānulū, dice despre filosofii ale caroru
 respunsuri dice că le sustine d-nulū Panu: „In starea

de ignorantia și de perplesitate în care me găsiu în privința originii lumii, credeam că nu era nimicu mai bunu de făcutu de câtu se recurgu la filosofi, convinsu că ei erau depositarii tuturor adevurilor și ca ei aru imprastia indoelile mele, me adresaiu la aceia dintre ei, pe cari îi credemu mai abili. Amu judecatu despre meritulu lor, după gravitatea (seriositatea impunătoare) esteriorului lor, după fati'a lor palida și după lungimea barbei, semne că ei nu gresiésu, așa credeam eu, după acestea judecamu despre profunditatea și subtilitatea cunoscintelor lor. Me dedei dar în mânilor; și după ce m'am invoitu din pretiu, care nu era așa micu, am voitu să mi se dea instructiuni despre toate naratiunile ce ei ne facu despre ceea ce se petrece în ceriu, adeca cumu esplica ei ordinea stabilită a universului. Care mi fu mirarea, cându totii invetiati mei profesori, foarte departe de a risipi incertitudinile mele prime, me afundara într'o orbie de o mie de ori mai mare! În toate dilele îmi bateau și resbateau urechile cu vorbe mari de principie, de scopu, de atome, de golu (vid), de materie, de forma. Lucru de nesuferitu pentru mine era, că fie-care dintre ei, invetiându-me tocmai contrariu de ceea ce disesera ceilalti, cerea ca se nu am încredere decâtu numai în elu, dându-mi sistem'a sa ca singura buna." (Dialogulu mortiloru).

Rousseau dice: „Am consultatu pe filosofi, am foiletatu cartile lor, am examinat diferitele lor pareri; pe totii i-amu gasitu indrasneti, afirmativi, dogmatici chiaru în pretinsulu lor scepticismu, aratându-se că știu totu, neprobandu nimicu, batându-si jocu unii de altii, și acestu punctu comunu între totii, mi-se pare singurulu asupra caruia au dreptate totii. Triumfându când ataca, sunt fără vigore când se apara. Déca pretiuti ratiunile (argumentele), ei n'au argumente, decâtu spre a distruge. Déca numerati vocile, fie-care se reduce la a sa; ei nu se unescu decâtu spre a disputa." (Emile).

Totu Rousseau dice (ibidem): „Fugiti de aceia, cari sub pretextu de a esplica natur'a, sémana în inimile omenilor doctrine distrugătoare și alu caror scepticismu este de o sută de ori mai afirmativu și mai dogmaticu decâtu tonulu adversarilor lor. Sub îngâmfatulu pretextu ca ei singuri sunt luminati, veridici, de buna credință, ei ne supunu în modu poruncitoriu la decisiunile lor transiente și pretindu că ne dau că principie adeverate ale lucrurilor, sisteme neinteligibile, pe cari le au formatu imaginatiunea lor. În fine, resturnându, distrugându, calcându în picioare totu ceea ce oménii respecta, ei intristatiloru le smulgu din sufletu cea din urma mângaiere în miseri'a lor; puterniciloru și bogatiloru le ridică frèulu pasiuniloru; smulgu din fundulu inimiloru mustrarea consciinței pentru crime, speranti'a virtutiei, și apoi se și lauda ca sunt binefacatorii omenirii. Nici odata, dicu ei, adevèrulu nu este vatămatoru oméniloru; eu credu că și ei, și acést'a după parerea mea, este o mare dovada, că ceea ce ei invatia nu este adevèrulu." (Emile).

Platon dice: „Acela ce restórna religiunea, restórna totă bas'a societati omenesce." Rousseau a disu: „Nici-odata nu s'a fundatu vreunu statu, cărui religiu-

nea se nu'i fi servitu de basa." (Contractu socialu, livr. IV, c. VIII). Voltaire dice: „Pretutidei unde va fi o societate stabilită, religiunea este necesara." (Traité de la Tolérance, c. XX).

Montesquieu dice: „Celu care se teme de religiune și o urește, este că bestiile selbatice, cari musca lantiulu ce le împiedeca de a se aruncă asupra trecătoriloru. Acela, care n'are religiune, este unu animalu teribilu, care nu'si simte libertatea sa, decâtu numai cându sfâșie și devóra." (L'Esprit des lois). Voltaire dice: „Dacă acésta lume ar fi guvernata de omeni fără Dumnedieu, i-ar fi mai bine se fie sub puterea imediată a acestor fiintie infernale, cari ni se zugrăvescu înfuriate asupra victimelor lor." Leibnitz dice: „Ucenicii sau imitatorii lui Epicur și ai lui Spinoza crediendu-se desfacuti (scapati) de fric'a unei providentie supraveghietore și de unu viitoru amenintatoriu, dau drumulu frèului pasiuniloru lor brutale, și si întorc spiritulu spre a amagi și corupe și pe altii. Ei dacă sunt ambitiosi și de unu caracteru camu aspru, pentru placerea sau pentru înaintarea lor, se voru face culpabili de a pune focu la cele patru coltiuri ale lumii, cum am cunoscutu omeni de acésta trampa, și pe care mórtea i-a luat." (Nouvel essai sur l'entendement humain, IX, c. livr. XVII.) Rousseau dice: „Eu nu întielegu ca cine-va se póta fi virtosu fără religiune; amu avutu multu acésta parere însielătoare, de care m'amu scapatu." (Lettres sur les spectacles)

Leibnitz spre a dovedi că onórea nu póte fi principiu al virtutiei dice: „A fi filosofu crestinu nu este a fi mai puțin filosofu mare. Semnulu de omu onestu sau de onóre la ei (la athei), este numai de a nu face acte înjositoare cum le iau ei. Si dacă cine-va, ca omu mare sau capriciosu, ar versa unu potopu de sânge, sau ar resturna totu, ei ar socoti că nimicu acésta, și unu Erostrat din timpurile vechi, sau unu Don Juan în ospetiulu lui Petru ar trece de erou. Isi batu jocu în gura mare de iubirea de patrie; ridu de aceia cari póta grija de publicu; și cându vre-unu omu cu bune intentiuni vorbesce despre ceea ce au se devie urmasii, respundu: Atunci cá atunci." (Nouvel essai sur l'entendement humain).

Rousseau dice: „Totii ceilalti omeni se mi făca bine cu pagub'a lor; totulu se se raporte numai la mine; totu némulu omenescu se se stinga, dacă trebue acésta, în pedepsă și miserie, spre a me crutiá pe mine unu momentu de durere și de fóme; astfeliu este limbagiulu interioru alu ori-carui necredinciosu care rationéza." (Emile). Totu elu dice: „Filosofi'a prin principiele ei nu póte face nici unu bine, pe care religiunea se nu-lu făca și mai bine, și inca: religiunea face multu mai multu bine, pe care filosofi'a nu l'ar putea face." Voltaire dice: „Eu n'asiu voi se amu a face cu unu printiu atheu (fără Dumnedieu), care ar găsi în interesulu seu se me sdrobésca într'o mortiera; și sunt foarte siguru că asiu fi sdrobitu. N'asiu voi, dacă asiu fi suveranu, se amu a face cu curtezani athei, alu caror interesu aru fi se me otravésca; (dacă asiu avea a face cu asemenea omeni), ar trebui ca eu, la întemplantu, se iau

contra otrava in fie-care di." (Dictionnaire philosophique, artic. Athéisme).

Unele cunoscintie din istori'a metaleloru*)

Invinduni-se intrebarea, cà de unde cunóscemu istori'a si spre ce scopu o studiãmu, ar' trebúi se respundemu cà o cunóscemu din isvóra si cà ea cá atare este o sciintia; deci dar studiarea ei este o trebuintia pentru tóte popórele cari nu voiescu a fi considerate de barbare.

Cercãndu cà ce sunt isvórale, care servescu istoriciloru pentru compunerea unei istorii, fia aceea particulara, fia generala, si de unde le luamu, trebuie se respundemu, cà acelea sunt tóte mijlócele prin care se sustine memori'a trecutului pentru timpuri posteriori.

Isvórale sunt scrise sau nescrise.

De cele din urma se tînu traditiunile si monumentele.

Traditiunile sunt modulu impartasiriloru a celoru intemplaminte, cari in forma de naratiuni, faime, legende, ori cãntece se petrecu din gura in gura si trecu, si se transmite dela o generatiune la alta.

Dupa-ce tóte naratiunile posteriori sunt supuse schimosiriloru si infrumsetiariloru, prin urmare falsificariloru, de sine se intielege, cà tóte isvórale traditionali sunt neesacte.

Cu multu mai esacte — de si mai puçinu cuprindetóre — sunt monumentele, pentru-cã intru acelea aflamu invederatu nescie intemplari care destépta in noi o reamintire istorica.

Sub monumente vremu se cuprindemu p. e. pictur'a, statue, cladiri antice, lucruri artificioase, numismatic'a, datine, moravuri, limb'a si numiri. Si deórece istori'a metaleloru despre care voiescu a tracta, inca s'ar putea adnumera intre isvórale istoriei monumentali; dati-mi voia Ilustriloru si Onorabiloru Domni sè ve tînu o disertatie din istori'a metaleloru, pentrucã si metalele au istori'a lor, si pentrucã puçini romani s'au ocupatu pãna acuma de asemenea scrutari.

§. 1.

Tóta deosebirea specifica dintre substantiele materiali, a càroru totalitate compune conceptulu fapturiloru terestre, in relatiune façia cu omulu, dupa modulu si mijloculu cum au venitu aceia la cunoscintia acestora si cum s'au dezvoltatu cunóscerile acestuia in decursulu timpului asia dupa cum le aflamu astadi ramurile, își are istori'a sa propria.

Dar acésta istoria se deosebesce cu totul de istori'a naturala a acelor substantie, a le caroru insusiri originari ne permitu se ne formamu despre ele unu conceptu independente. In intielesulu acesta, cuvèntulu istoria asupr'a dezvoltarei istoriei naturale ca sciintia s'ar pareu reu aplicatu, pentru-cã prin cuvèntulu istoria trebuie se avemu conceptulu unei straformari, care a intrevènit in decursulu timpului in urm'a unoru intemplari sau evenimente cari sunt cu totul straine istoriei naturale.

Si pre lãnga tóte aceste ori si ce substantia asupra careia putemu avea unu conceptu istoricu naturalu, póte avea istori'a sa propria, pre lãnga tóte cà totalitatea individiloru sei este pasiva, pentru-cã de si numai omulu este acea fintia sau substantia cugetatóre, care este inzestrata din partea creatorului divinu cu o voia, cu o minte si cu unu indemnu propriu de a se miscá, de a lucrá, a produce evenimente, a càroru istorisire, narare, ori povestire ne duce pãna la isvorulu si motivele din care au urmatu acea povestire, póte avea istori'a sa propria, totusi evenimentele cari 'si au bas'a loru afara de omenime, adeca in natura si in legile care atotu-pintele creatoriu le-au intocmitu, potu produce o istoria.

Evenimentele care se desvólta din insusirea omului façia cu celelalte substantie a le creatiunei, compunu istori'a acestora.

Nu despre tóte substantiele póte fi istori'a de o asemenea importantia, pentru-cã multe dintre ele cadu afara de cadrulu atentiunei nóstre.

Interesulu istoricu se desvólta cu latirea unoru parti singuratice a le unei forme de substantia, cu cantitatea sau abundantia in care aparține imperiului naturalu, cu marimea unei mesuri sau dimensiuni care ar resultá séu resulta din totalitatea straformariloru unei substantie neorganice, in specialu cu importantia, care o producu pentru trebuintiele materiali si intelectuali ale omului, cu avantagiulu si desavantagiulu care 'lu aducu acelaia.

O stimulare sau interesare mai mare a produsu in totu casulu istori'a acelor producte naturali, prin a càroru cunóscere si folosintia s'au nascutu unele schimbari esentiali atátu in economi'a casnica, càtu si in manierele omului ajutorându'iu la progrese esentiali in cultur'a lui intelectuala, ba chiaru si in straformarea ursiteloru si relatiuniloru popóreloru si statelor.

Din acestu punctu de vedere, metalele ocupa intre productele naturali primulu locu. — Dar sunt mai multe substantie, care pentru indestulirea celoru mai urgente trebuintie fizice se paru a avea una importantia mai mare decâtu metalele; acele stau inse in privinti'a influentiei care o ieu asupra impulsului de inteligentia, asupr'a dezvoltarei si inaintarei culturai omenesci in totu casulu inderetulu metaleloru, pentrucã cele mai multe din ele, care au devenitu trebuincióse pentru omulu cu maniere sau pretensiuni mai inalte culturale, ar fi remasu cu totul necunoscute, nefolosite, daca nu premergea cunóscerea metaleloru.

Metalele sunt asia dar acele substantie, cari au deschisu calea la cunoscerea cea mai latita a naturei întregi, nu numai prin producerea unei sume de isvóra materiali, ci si cá punctu de manecare in descoperirea celoru mai principale legi a-le naturei, a càroru aplicare este fundamentulu nenumaratoru inventiuni.

Déca se afla unele lucruri in natur'a organica, pe care omulu au ajunsu cá se le cunósca si folosésca, si au avutu o mare influentia si asupr'a progresului culturalu si a manierelor. omului asupra inmultirii buniei stari a unoru natiuni întregi, asupra modificarei referin-

*) Dupa Dr. F. K. M. Zippe Viena 1857.

tieloru dintre popóra si state, care au intemeiatu cetati si colonii, au incheiatu si frântu aliantie, au causatu resbelu si ocupari, precum sunt spre exemplu: cafeau'a, thea, zaharulu, bumbaculu, metas'a, indigulu, opiulu si aromatele; pre'langa tóte acestea, cunóscerea si folosint'a metaleloru au trebuitu se premérge tuturoru acestora, pentru-ca mintea si priceperea omenésca s'a ridicatu la unu gradu cu multu mai mare alu culturei si pentru-ca cunóscerea in genere a producteloru naturali precum si a legiloru naturei, apoi nimerit'a aplicare a acestora l' au indemnatu la si intru folosirea loru practica inca inainte de a fi ajunsu aceste produse la importantia loru de astadi.

Prim'a basa de cultura a omului a fost fara indoiala a gronomi'a, pentru-ca acésta a mijlocitu intemeierea de state, dar acésta nu se póte efeptuí necunóscéndu metallele si intrebuintiarea loru, pentru-ca numai acestea poteau deschide calea la sciintiele naturali, cari ne invétia si ne dau directiunea cum se cercétamu, se privimu si se cunóscemu osebirile sau diferinti'a substantieloru terestré, cum se le scimu afla si cum se putemu deosebí diferinti'a loru.

Aceste sciintie nu ar' fi ajunsu nice un'a data la acea perfectiune, la care le vedemu aventate astadi, déca metallulu nu ni'aru fi descoperitu celea mai momentóse legi din domeniulu obiecteloru materiali.

Metallele de si sunt nesce substantie mórte, cari nu sunt capace pentru desvoltarea unei activitati independente, totusi sunt prin insusirea loru motorulu activitatii mentale; insusirile loru speciale inlocuescu substanti'a datatóre de viétia, pentru-ca cunóscerea si folosint'a loru au provocatu intreprinderile cele mai cunoscute, la care singuru numai ele au datu indemnulu, si la care numai ele si din ele s'au fabricatu uneltele, prin care s'au pututu efeptuí acele intreprinderi; prin urmare déca tóte evenimentele cari au adunatu omenimea in popóra si in state, cari au existatu timpuri mai indelungate sub influinti'a unei si aceleiasi desvoltari, care se parea cá este condusa de o putere magica, le putemu numí cu cuvântulu istori'a universalá, cu cátu dreptu nu am puté dice cá metallele, acele substantie multe si fara de espresiune de viétia, au creatu acésta istoria.

§. 2.

In sensulu atátatu de noi, istori'a metaleloru este asia de vechia cá si istori'a omenimei, pentru-ca in cartea care s'a scrisu despre originea ómeniloru si despre inceputulu si istori'a loru si care se baséza pe traditiunile transmise din generatiune in generatiune, începéndu dela protoparintii nostri, pâna la autorulu acelei cărti, inca se face amintire de unu metalu.

Acea carte, fire-ar' istori'a biblica ori Vedamulu Indiiloru numitu si cartea cartiloru, ne amintesce pre acelu descendente acelei de antai parchi de ómeni Adam si Eva — séu dupa Shaster unu estrasu din Weddam-Pourous si Porcouth, care au cunoscutu si lucratu metallele.

De si sunt fórte slabe si dubii fantanile mai vechi cari ne amintesce ceva despre cunóscerea metaleloru, totusi ele sunt de ajunsu cá se ne dea o deslusire despre referinti'a omului inca cu multu mai 'nainte de istori'a popóreloru — fácia ce aceste substantie.

Amintirea descoperitoriului si lucratoriului primu de metalle pre unu timpu când despre popóre si state nice vorba nu erá, ne probéza pâna la evidentiá, pentru-ce in istori'a celoru mai vechi popóre — care altcum este basata pre mythe, traditiuni si monumente — pre cari se afla inscriptiunile si ornamentele cele mai fabulóse si miraculóse, nu se face nice o pomenire despre metalle.

Cunóscerea si intrebuintiarea metaleloru au trebuitu asia dar se se latiasca in epoc'a cea mai vechia, si cá atare au devenitu proprietatea celoru mai vechi familii din cari au provenitu popórele posteriori, si ea au produsu atátu in viétia morala, sociala, cátu si materiala o prefacere esentiala, care cu dreptu cuvéntu se póte dice cá compune o sectiune din periodulu viétii. Pre cându a inceputu cea dintáiu lucrare a metaleloru, protoparintele popóreloru se aflá inca in viatia, pentru-ca urmasii si descendenti acestuia s'au despartitu in familii de ocupatiuni diverse. Pre cându s'au prapaditu pre timpulu potopului tótá omenimea afara de famili'a lui Noe, care a scapatu cu nai'a pre muntele Araratu, singuru acést'a familia a remasu cá transmitatóre sau redatóre a tuturoru sciintieloru si cunoscintieloru metalice la generatiunile cele noue cari i-au succesu. Aceste generatiuni erediendule le-au latitu intre urmasii loru, fara de a fi avutu trebuintia cá se le mai descopere inca odata. — De si putemu admite, cá ar fi fost mai multe potopuri in intervale deosebite si in diverse parti a le lumii, pentru-ca asia ne spunu cei mai vechi scriitori ai Chinesiloru, Indiiloru si chiar si Grecii, totusi trebuie se venimu la conclusiune, cá sciintiele si cunoscintiele cáscigate inainte de potopu, s'au transmisu la cei remasi dupa potopu, pentru-ca alte doveði, o nouá descoperire si intrebuintiare a metaleloru nu avemu.

Dintre popórele care au existatu inainte de evulu istoricu, numai Indii ni-au lasatu unele monumente scripturistice in forma de poesii, cari conținú mythologi'a loru, si din cuprinsulu acestora se vedu unele indrumari asupra istoriei loru celei mai vechi. In nice una inse nu se face amintire despre descoperirea, desgruparea sau aflarea, precum si lucrarea metaleloru. Amintirea ce se face despre unelte, arme si pretióse, se intémpla astfelu, ca si cum aceste lucruri ar fi existatu deja din vechime si cá cum presentia loru s'ar puté presupune de sine insusi. Naratiunile despre incarnarea repetita a lui Krisna, despre descinderea lui din locuintia lui cerésca templata mai de multe ori, pentru a regula si intocmí trebile si moravurile ómeniloru si pentru a le nobilita jurstarile, nu ne amintesce nicaire cá elu, adeca acelu Domnedieu alu Indiiloru s'ar fi adoperatu a invetiá pre ómeni cum se cunósca productele naturei si cum se i-i indrume intru folosirea, intrebuintiarea si lucrarea acelora. Elu insusi luandu'si natura omenésca,

intrebuințieza uneltele si armele ómeniloru cari se presupunť cã ar fi esistatu atãtu dũpa materi'a din care erau pregatite cãtu si dũpa modulu loru de aplicatiune, inťa dela primulũ inceputu alu omenimei.

In istori'a Egipteniloru — probabilu celu mai vechiu poporu culturalu de pre pamẽntu — nu aflamu nice o notiune despre metalle, afara de hierogliphele loru, dara monumentele loru architectonice, a cãroru vechime nu se pôte disputã, pentruca cele mai multe si mai mari din ele au fostu deja gata pre cãnd se facea cea dintãiu amintire in istoria despre tiãra si poporu, ne probãza pãna la evidentiã starea loru culturala cea inalta, in care sciintiele si artele de si nu erau proprietatea poporului intregu, au ajunsu la culmea cea mai infliorãtoã a desvoltarei; acele ne probãza fõrte lamuritu, cã cunõscerea si folosinti'a sau intrebuintiãrea metalleloru a trebuitu se premãrga, pentru-cã fãra unelte asemenea monumente colosali nu se puteau ridica.

Ce se dicemu apoi despre biseric'a dela Elora din India, care este sculptata intrãga intregutia din un'a si aceeași stãnca si care este totu atãtu de vechia ca monumentele egyptene, cã ale cetatiloru Babylon si Ninive. — Cladirile sau sculpturile celoru siepte Pagodi dela Mavalipuram si templele dela Chalambonu, alu cãroru coperisiu zace pe una miie de colonne, fiesce-care de cãte 30 urme inaltime si intrãga cladirea sapata si sculptata numai in una stãnca colosala de granitu, care lãga insulele Salsette si Elephante de olalta si in care temple servescu si astadi nu mai puçin de 3000 de Bramani, óre la lucrarea acestoru monumente gigantice se nu se fi intrebuintiãtu unelte de metalu?

Despre persõnele si timpulu, care si cãnd s'au ridicatu asemenea monumente pãna astadi neperitõre, nu aflamu nicairea ceva amintire, dar pre lãnga tõte acestea trebue se avemu convingerea cã ele s'au ziditu cu ajutoriulu si cu intrebuintiãrea instrumentelor sau unelteloru de metalu, care au trebuitu se fie importate acolo prin comercianti cari au navigatu pre mare, asia dara nici art'a de navigatiune nu le-au fostu straina.

Din monumentele cetatiloru Babylon si Ninive, a le cãroru inscriptiuni inteligenti'a timpului presentu le-au sciutu descifrã, potemu aflã cunõscerea cea timpuria a metalleloru, pentru-ca fãra ajutoriulu si intrebuintiãrea loru acele nu s'au pututu indeplinĩ.

Cartile biblice si autorii grecesci din vechime ne dau unele date despre poporulu Phenicieniloru, care s'a ocupatu in timpurile cele mai vechi cu comerciulu. Acestu poporu a intreprinsu cele mai indepartate calatorii pre apa sau pre mare, elu a fundatu cele mai multe, si primele colonii, elu a latitu cultur'a orientala preste tierile cele mai indepartate ale occidentului, si elu a avutu cea dintãiu scire si cunoscintia despre produsele cu cari se potea intreprinde comerciulu mai estensu. Intre acele produse ocupa primulũ locu metallele si de aci urmãza, cã Phenicianii au trebuitu se intreținã cele dintãii legaturi comerciali cu tierile din cari se putea procura metalle.

Aceste notitii ne dau probele cele mai palpabile, cã ei au avutu cunoscintia si despre locurile de unde se scotea si dobãnda metallele, precum si cã ei cunoscã si sciã modulu si mijloculu cum se le intrebuințieze; dar pre lãnga tõte aceste cine le-ar fi descoperitu, aflatu si cunoscutu mai intru intãiu, sciri positive nici aci nu avemu.

Scriitorii grecesci Homeru, Hesiodu, Herodotu si Diodoru din Sicili'a, precum si operele poesiei grecesci ne convingu pãna la evidentiã, cã cele mai vechi popõre din partile Taurului si ale Asiei mici au fost in posesiune de mine metallice, si cã ele se pricepea de minune intru lucrarea acelora, pentru-cã de aci s'au transplantatu sciinti'a de a cunõscã, afla si intrebuintiã metallele si in Greci'a.

Scimu cã fantasi'a greciloru a fost viõia, tõte nãrãtiunile, tõte amintirile cari se referu la nesce lucruri petrecute cu multu timpu inainte de evulu istoricu, si cari s'au sustinutu in memori'a poporului numai prin tradițiune, ei le-au imbracatu in vestmentu poeticu, si de aci urmãdia, cã chiaru si substratele istorice s'au metamorfosatu in mythe. Passiuni omenesci, puteri naturali si cele mai momentuõse evenimente sau fenomene ale naturei au fõst personificate in mythe, si de aci foculu si lucrarea metalleloru au fostu reprezentate prin o ðeitãte, care dũpa Genesis nu pôte fi alt'a, decãtu persõn'a celui dintãiu fauru.

Din cele espuse pãna aci, este mai claru ca lumin'a sõrelui si este invederatu, cã pentru a esplicã cunõscerea metalleloru nu avemu trebuintia de a luã refugiu la vre-o revelatiune. Asia ceva nu s'ar unĩ cu principiile ce le avemu despre fiinti'a divina a Creatoriului celui atotu puternicu, care a creatu lumea si pre omu, si care l'au inzestratu cu minte si cu cugetare spirituala, care 'lu punu in positiã de a cunõscã tõte insusirile naturei; asia ceva nu ne-au invetiãtu nime, pentru-ca omului ia fostu lasatu in voia libera de a si insusĩ cunoscintiele necesarie pentru a cunõscã puterea creatoriului*) Cum-ca pre lãnga tõte aceste generatiunile anteriori au avutu o capacitate mai trãza decãtu generatiunile posteriori, cari cu timpu au inceputu a se demoralisa si molepsi si prin acãst'a devenira mai stupide, se pôte fõrte usioru admite; de aceea aceste din urma au fostu mai usioru induse in erori, pentru-ca ele in stupiditate loru credea in fantome fantastice, pre cãnd celea dintãiu vedea tõte evenimentele sau fenomenele din natura cu o claritate mai sigura, astfeliu dar numai cunoscintiele timpului presentu au fostu in stare de a scapã omenimea de sub velulu acestei cetie negre.

*) Formatis igitur, Dominus Deus de humo cunctis animantibus terrae, et universis volatilibus coeli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, omne enim quod vocavit Adam animae viventis, ipsum est nomen ejus. Appelavitque Adam nominibus suis cuncta animalia et universa volatilia coeli, et omnes bestias terrae.

Gen: Cap. II. V. 19, 20, Edit. vulg. Romae MDXCII. Edit. vulg. Vienaë 1816.

§. 3.

Daca afirmatiunile istorice — referitoare la descoperirea, intrebuintiarea si folosirea metalelor in timpurile cele mai vechi nu ne pot da destula deslusire, ne da óre-care deslusire modulu si calea cum s'au ivitu, cum stau in reportu si legatura sau combinare cu substantiele materiali si cum se ivescu si s'au lațitu pe pamentu sau in sinulu pamentului, pentru-ca contemplandu aceste rapórté asia dupa cum ni s'au transmisu prin traditiuni din vechime si dupa cum s'au descoperitu prin scrutarile timpului presentu basate pre sciintiele naturali, îndata aflamu materialulu istoriei celei mai vechi alu metalelor, ba in privinti'a unora din ele ne indruma chiar si cercetarile cele mai minutióse si scrupuloóse facute pe terenulu limbisticu, la calea cea adevérata.

Cuvéntulu „Metallu“ este fără indoiala de provenientia grecésca, dar elu nu este uniculu pentru numirea unuia si aceluiași conceptu, pentru-cà in trupinele si ramurile limbelor celor mai vechi si chiaru si acelor mai nóue se afla pentru exprimarea unuia si aceluiași intielesu osebite cuvinte, fără a putea determiná originea acelora. Din limb'a grecésca cuvéntulu metallu a trecut in limb'a romanilor antici si de aci la tóte natiunile din stirpea romana, ba elu a fost adoptatu chiar si in limbele indo-germane.

Esplicarea lui Plinius, unde se afla o vèna, nu este departe nici a dóu'a (elu vorbia despre argintu), ceea ce s'ar putea afirma despre tóte materiile de asemenea natura, ne conduce la sorgintea numirei Metalla (cu altii ori cu altele); acésta esplicare inse nu e de ajunsu; grecii numiau chiar si minele cu cuvéntulu „Metalla“, ba chiar si romanii antici inca intrebuintiau acestu cuvèntu in acelu intielesu, de si acela este a se considera numai in forma.

Intre altele se mai dice, cà cuvéntulu Metallon vine dela verbulu μεταλλᾶν (metallaein, a sapá sau a scruta in pamentu), ceea ce inca nu este verosimilu. Cuvéntulu Metallon póte fi la urm'a urmeloru unu cuvèntu originalu intocma cà cuvintele grecesci Eros, intunereculu eternu Erebus, Nyx nóptea, Aether lumina, Hémera ziua, si altele pentru a putea numi si desemná lucruri cu insusiri determinate. In limbele slavice se afla metallulu numitu cu alte cuvinte, cu alte numiri sau expresiuni; asia in limb'a slovena cu cuvéntulu Krusec cu care este totu de o data exprimatulu conceptulu „a rupe“, in limb'a ceha cu cuvéntulu Kow, cu care sta in connexiune si expresiunea a faurí si asia mai departe s'au formatu in mai tóte limbile originari altu conceptu sau alte concepte si alte cuvinte pentru expresiunea póte unuia si aceluiași intielesu sau altoru intielesu, fără se putemu documentá sorgintea originala a respectivului cuvèntu, numiri sau expresiuni. Numai la unele metalle cari au fostu cunoscute si in vechime se póte deriva numirea loru specifica, asia dupa cum ne-au ramasu transmise prin limbele classice, pentru cà spre asia ceva au datu ansa inprejurarile intru cari s'au descoperitu si alte insusiri ale loru; altele le cunóscem

dinpreuna cu numirea loru, spre exemplu zinculu si plumbulu dela popórele care le-au descoperitu si botezatu cu numele loru originalu *Κασσιτερος* si *μοιβδος*.

Intre metallele cari au fostu cunoscute din vechime, Mercurulu, l'amu putea considera cà unulu cu o perióda din timpul istoricu, ér celelalte siese cadu in timpul inainte de evulu istoricu.

Din aceste siese metalle patru au venitu pe acea cale la cunoscinti'a omului, cà ele avèndu o constitutiune metalica usioru de cunoscutu, adeca au cadiutu in vederea omului cu pricepere si cu óre-care cunoscintie naturali, la prim'a loru observare au desteptatu pentru desgroparea loru interesulu omenescu cu atátu mai vèrtosu, cà prin locurile, ținutele, sau postatile pre unde s'au ivitu cà din intemplantare, ómenii avura ocaziune a le vedea.

Despre zincu si plumbu, asia ceva nu se póte afirma, pentru-ca acestea zacu ascunse in constitutiunea petrisiului, asia dara au trebuitu numa mai tardiu, dupace esperienti'a ni-au invetiatu cum se cercetamu dupa metalle, se fia descoperite, si anume ele s'au descoperitu numai dupa ce esperienti'a ne invatiá, cà aceste nu suferu foculu si nu potu resistá la caldura mai mare, ci se topescu si prin topire se scurgu din pétra sau iertiulu (espresiune metallurgica din ținutele montane a le Transilvaniei) conținatoriu de metalle. Lungimea periódei care a trecut sau a decursu pàna când s'au aflatu, óri s'au descoperitu modulu, cum se se stórca sau topésca unele metalle din petrisiulu ori iertiulu metalicu, adeca pàna când s'au aflatu modulu de ustrinare, ni-o amu putea precalcula, daca vomu luá in considerare tèmpulu care si càtu a duratu epoc'a istorica inainte de a fi cunoscute acele petrisiuri sau iertiuri care conținu metalle, spre exemplu Antimon, Arsen si Zincu.

§. 4.

Precum se imparte si istori'a omeninei in patru perióde, asia si istori'a metaleloru urmèza acestei impartiri si ea este oglind'a cea mai fidela a starii culturale din fiesce-care periodu. Din epoc'a inainte de timpul istoricu scimu numai atàta, cà unele metalle au fost cunoscute si intrebuintiate. In periodulu antichitatii a evului mediu si a evului nou se ivesce o deosebire atàta in privinti'a raportului de dobendire sau de aflare, càtu si in privinti'a intrebuintiarei loru; parerile ori opiniunile ómeniloru referitóre la caus'a diversitatiei metaleloru faciá de alte substantie a le naturei neorganice se grupédiá dupa progresulu ce'lu au facutu sciinti'a in cunóscerea productelor naturali si dupa raportulu in care se afla ele unele càtra altele. Abia in timpul mai nou ajungu aceste cunoscintie la o forma scientifica, prin care au pututu intra in sirulu sciintieloru naturali.

Cunóscerea metaleloru si a insusiriloru loru progresàndu, au adusu cu sine si crescerea si inmultirea numerului loru.

In antichitate erau cunoscute numai acele metalle, care se mostenisera din timpul stravechiu. Cunóscerea acelora a ramasu tiermurita, pentru-cà deosebiriile, cari

ar fi trebuitu sè se faca, ómenii nu le sciau face. Alte descoperiri mai noue putea urmá numai din intemplantare, pentru-ca sciinti'a celoru betràni nu le da mijloculu si ajutoriulu spre asia ceva. Din acésta cauza metallele sau metallulu care erá descoperitu in acestu lungu per-iodu, nu fu recunoscutu de atare, pentru cà elu in privinti'a insusiriloru sale nu corespundea conceptulu unui metallu, si pentru-ca spre a chiarificá acestu conceptu, lipsia sciintiele naturali.

In evulu mediu s'au mai descoperitu unele metalle; avèndu in vedere scrutarile care s'au facutu cu metallele si cu substantiele conținátore de metalle, numerulu loru ar fi crescutu mai mare, déca nu ar fi venitu la mijlocú o directiune san unu scopu cu totulu falsu, care a indreptatu sciinti'a pre o cale retacita. Cunóscerea celoru mai multe metalle este fruptulu timpulu mai nou, ba putemu afirma, cà mai jumetate din metallele cunoscute pâna acuma, s'au descoperitu in decursulu seclului presentu si cà sirulu acelora nice pre departe nu se póte considerá de inchieiatu.

§. 5.

Opiniile sau parerile despre substanti'a metalleloru, despre natur'a loru, care isi afla espresiunea in diversitatile insusiriloru loru speciali, au fostu in diferite timpuri fórte diferitóre, pentru-ca si bas'a acelora s'a transformatu in decursulu timpulu in osebite directiuni. Nu putemu se scimu, daca popórele culte ale antichitatiei, Egypteni, Assirieni, Babyloneni si Phenicieni au cultivatu sau nu au cultivatu sciintiele naturali, déca ele s'au ocupatu ori nu cu cercetari sau scrutari, cu alu càroru ajutoriu aru fi pututu judecá si petrunde in diversitatea care esista intre metalle, pentru-ca in privinti'a acést'a ne lipsescu datele scripturistice; avemu inse motivu de a crede, cà preotii egypteniloru au avutu cunoscintia despre natur'a lucruriloru materiali, dar ei au tinutu aceste cunoscintie cá o proprietate a loru in secretu. Chiar si cuvèntulu „Chemie“ se considera a fi de origine egypténa. Cum-ca ei au avutu órecari cunoscintie despre procedur'a de a transforma substantiele si prin compunerea acelora a produce altele nóua, prin decompunere ori analisare a scóte afara unele materii, spre esemplu, de a scóte sau stórce metallele din iertiuri, se póte vedea din operele si productele industriali cari ne-au remasu de pre acelu timpu. Nu ne putemu indoi, cà prin procedur'a tehnica, pentru a produce sau a face asemenea producte s'au desvoltatu si opiniunile scientifique, care in tocma cá si in timpulu presentu au devenitu la o perfectiune mai mare, dar durere, acele sciintie nu ne-au remasu transmise.

Totu asia puçinu putemu spune si despre cunoscintiele Babyloneniloru si ale Assiriloru, de si poporulu Chaldeiloru au avutu cunoscintia despre metalle si despre modulu de a le puté lucrá, pentru-cà Magiloru se adscie cunoscinti'a naturei si a secreteloru ei, de si acesti intielepti s'au marginitu in cercetarile loru numai asupr'a universulu si asupr'a referintieloru morale a le

omului, fàra a petrunde in diversitatea altoru lucruri a le naturei, si fàra a se ocupá cu numirea acelora.

Astfeliu s'au pututu intemplá si cu Indii sau Indianii; celu puçinu din scrisorile si scrierile loru nu aflamu nimicu ce ne-aru indreptatí a afirmá, cà ei s'au ocupatu cu cercetari sau scrutari pre terenulu lucruriloru materiali, de si nu au remasu mai multe notitie cari se ne comprobéze, cà ei au avutu cunoscintia atátu in privinti'a dobèndirii, adeca a cercetarii si aflarei, precumú si a lucrarii metalleloru.

Pheniceni au fostu maiestri in lucrarea metalleloru, ei au sciutu fabricá sticla pre care o sciau colora de minune, si acésta impregiurare ne indreptatiesce a crede, ca ei au avutu cunoscintie scientifique, pre lângá tóte cà pentru posteritate nu au remasu nici o informatiune despre asia ceva.

Abia generatiunile mai tinere grecesci ni-au transmisu sau ni-au lasatu unele pareri ale loru in óre-care forma scientifica, pentruca la ele vedemu desteptàndu-se unu impulsu pentru a cercetá insusirile substantieloru terrestre; dar aceste cercetari au fost mai multu de unu caracteru speculativu, pentru-ca ele nu aveau scopulu sau intentiunea de a cerceta evenimentele din natura dupa schimbarile sau transformarile cari obvinu ori incurgu.

Nesce pregatiri cu observari intentionate sau facute in adinsu, cari ne-aru puté arata astfeliu de transformari si prin care s'ar si putea aflá caus'a acelora, le-au fost cu totulu straine, pentruca ei spre a putea afla unele precedentie sau nuantie generali in transformarea sau schimbarea substantieloru, precumu combustiunea topirea si evaporarea metaleloru, se indestuliau cu unele hypotese. Dintre aceste hypotese, cea mai intinsa sau cea mai copiósá era invetiatur'a despre cele patru elemente, pe cari ei le considerá ca cauza principala sau ca reprezentantele conditiuniloru sensibile si observabile in statulu metalleloru. Este sciutu, ca bas'a acestei idei era numai insusirile sensibile si observabile, adeca caldur'a, fluiditatea, eriditatea sau secarea ori uscaciunea, duritatea, dessimea ori tari'a si contrastele loru, precumu si combinatiunile acelora; prin aceea inse nu se putea afla presentia unei materii simple fundamentale si materiale, care ni-o infaçiosamu noi astadi prin cuvèntulu elementu.

Dara chiaru si prin cuvèntulu séu espresiunea „Metallu“ ei nu pricepea conceptulu unei substantie simple, pentruca ei dedeau numele de metallu si la astfeliu de substantie, despre cari este cunoscutu ca sunt compuse, precumu Electron, Aurichalcum, Aes si alte combinatiuni. Ide'a celoru patru elemente a predominatu sciinti'a in intregulu decursu alu antichitatiei si alu evulu mediu, si acestei predominatiuni este a se adscie, pentruce sciintiele despre transformarea sau schimbarea substantieloru nu au facutu nice-unu progresu. Dupa acésta teoria, tóte materiile, prin urmare asia si metallele erau o combinatiune a unora sau a tuturoru patru elemente; dar mirare, ca la nimeni nu ia venitu prin minte cá se arate caus'a diferintieloru loru dupa mesur'a si greutatea ce o au, sau dupa decompunerea combinatiunei loru,

pentruca in totu casulu o astfelu de cercetare ar fi probatu lips'a de temei si adeverulu hypotheseloru.

Plato era de parere, ca originea metaleloru ar fi din indesarea aburiloru sau esalatiuniloru pamentose, er Hypocrates mai adause la acesta parere si caldur'a pamentului. Din aceste pareri vedemu inceputulu unei theorii sublimatice, care joca unu mare rolu in geologi'a moderna. Totu pre parerea acesta se basase si opiniunea despre crescerea metaleloru; ba Strabo ne spune, ca crescerea acelora ar urma chiaru si in acele mine, de unde s'au scosu odata metalele. — Parerea despre formatiunea continua a metaleloru era predominanta, si Plinius vorbindu despre locurile de unde se scotu metalle si alte minerale, despre modulu cumu se afla si unde se scotu acestea, vorbesce totu in asemenea intielusu. La intrebarea deca parerile greciloru despre natur'a formatiunei metaleloru sunt ale loru proprii sau le-au imprumutatu dela Phenicieni, sau dupa cum vreau unii, dela Egypteni, nu putemu respunde.

(Va urma).

PARTEA OFICIALA.

Nr. 303/1886.

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a dela 21 Augustu n. 1886.

Presedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presedinte. Membrii presenti: D. Br. Ursu, E. Macelariu, C. Stezariu, I. V. Russu, I. Popescu, G. Baritiu, Dr. Il. Puscariu, P. Cosm'a, E. Brote cassariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 79. Vice-presidentulu notifica, si pana la comunicarea ex officio a acteloru adunarei generale din Alba-Iuli'a dela 8 si 9 Augustu a. c., ca facendu-se in acea adunare noua alegere pentru periodulu de 3 ani urmatori, a comitetului asociatiunei si a presidentiloru, fara a se fi schimbatu in persoane conducerea de pana acum si membrii ordinari ai comitetului, — presidentii dimpreuna cu biroulu si cu membrii ordinari ai comitetului, de pana acum, vor avea si pentru noulu periodu a conduce afacerile asociatiunei:

— Servesce spre sciintia, remanendu a se face dispositiunile necesarie din sedinti'a in care se voru comunica actele adunarei generale.

Nr. 80. Inspectoratul reg. ung. de scole din comitatulu Sibiiului notifica, cu provocare la comunicatulu seu de dto 16 Iulie Nr. 711/1886, ca scol'a civila de fete proiectata a se intemeie de asociatiunea transilvana, in sensulu dispositiuniloru cuprinse in cap IV. A. L. XXXVIII din 1868 de o camdata va pute functiona numai ca scola cu caracteru privatu (Nr. exbt. 287/1886.)

— Spre sciintia, avendu a se astepta si decisiunea inaltulu ministeriu reg. ung. de culte, caruia s'au prezentatu

statutul de organizare si planulu de invetiamentu spre aprobare, conformu notificarei inspectoratului reg. de scole de dto 16 Iulie a. c. Nr. 711.

Nr. 81. Reuniunea femeiloru romane din locu, prin adres'a de dto 25 Iulie a. c. comunicandu, ca e hotarita a sustine si mai departe scol'a sa primara cu 4 clase, pentru care in apelulu comitetului asociatiunei de dto 21 Iulie a. c. s'a pusu in vedere adapostirea in edificiulu scolaru alu asociatiunei transilvane, — multiamesce pentru acordarea acestui favoru, si aduce totodata la cunoscintia, ca acele eleve ale scolei de fete a reuniunei, cari voru fi primite eventualu in internatulu asociatiunei, voru fi scutite de didactru, dar ca asociatiunea e rugata a pune la dispositi'a reuniunei, pentru tinerea lectiuniloru cu cele 4 clase primare, 2 din salele de invetiamentu dimpreuna cu incalditulu, luminatulu si serviciulu necesariu (Nr. exb. 245/1886).

— Spre sciintia cu aceea, ca pentru determinarea mai de aproape a conditiuniloru in care asociatiunea transilvana acorda adapostirea scolei de fete a reuniunei femeiloru romane in edificiulu scolaru alu asociatiunei, tota afacerea se transpune la comisiunea scolara a comitetului pentru studiere si raportare in procsim'a siedintia.

Nr. 82. Secretariulu alu II-lea presenta raportulu asupr'a cereriloru intrate la concursulu de dto 16 Iunie 1886. Nr. 185. pentru ocuparea posturiloru de profesori si profesore la scol'a de fete a asociatiunei, cu privire la persoanele ce sunt a se numi in acele posturi, inse se roga a fi dispensatu de a face propuneri, de-orece este de aproape inruditu cu unulu dintre concurenti.

— Comitetulu transpune tote cererile intrate la concursu comisiunei scolare, pentru studiere si raportare in procsim'a siedintia.

Sibiiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p. Dr. D. P. Barcianu m. p.
Vice-pres. secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbale se increde dloru Macelariu, Cosm'a, Dr. Puscariu,

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu in 26 Augustu 1886.

E. Macelariu m. p. P. Cosma m. p. Dr. Puscariu m. p.

Nr. 306/1886.

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luat in sedinti'a dela 24 Augustu n. 1886.

Presedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presedinte. Membrii presenti: D. Baronu Ursu, E. Macelariu, P. Cosma, Dr. Il. Puscariu, G. Baritiu, I. Popescu, I. V. Russu, C. Stezariu, E. Brote cassariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 83. Comisiunea scolara raportandu la insarcinarea primita din sedinti'a dela 21 I. c. asupra cererei reuniunei femeiloru romane din Sibiiu, de a se acorda adapostire pentru scol'a primara a reuniunei, in edificiulu scolaru alu asociatiunei,

dimpreuna cu incalditulu, luminatulu si serviciulu necesariu si avendu in vedere, ca prin adapostirea scólei reuniunei femeiloru in edificiulu scolariu alu asociatiunei, aceste doue scóle intra in oare-care legatura un'a cu alt'a, care, pentru a incunjurá eventuale neintielegeri, trebue circumscrise dela inceputu, si avendu in vedere, ca asociatiunea nu póte acorda unu astfelu de favoru, in sine si cu privire la timpu nelimitatu, si in fine avendu in vedere si starea financiara a asociatiunei, care nu permite a acordá cele cerute cu totul gratuitu, propune si Nr. exb. 301/1886.

— Comitetulu decide:

a) reuniunei femeiloru románe din Sibiu se punu la dispozitiune, pentru scopuri de ale instructiunei, 2 din salele de invetiamentu ale edificiului scolariu alu asociatiunei, dimpreuna cu incalditulu, luminatulu si serviciulu trebuinciosu, pâna atunci, pâna cându asociatiunea insasi va avea trebuintia de acele sale pentru scopurile proprii scolare.

Intrevenindu eventualitatea acésta, comitetulu reuniunei femeiloru va fi insciintiatu cu $\frac{1}{2}$ anu inainte de incheierea anului scolariu, pentru a'si putea cauta adapostirea scólei sale intr'alta parte;

b) pentru folosirea salelor de invetiamentu si cele amintite in punctulu precedentu, reuniunea femeiloru va avea se platésca asociatiunei o suma pausiala de 150 fl. v. a. pe anu;

c) elevele, cari frecventéza scól'a reuniunei femeiloru, adapostita in edificiulu scolaru alu asociatiunei, sunt supuse in ceea ce privesce ordinea interna, regulamentulu casei;

d) pe câtu locurile in internatu nu sunt ocupate prin frecventante ale scólei asociatiunei, se primescu in internatu si frecventante ale scólei reuniunei femeiloru, adapostite in edificiulu scolaru alu asociatiunei. Cotisatiunile lunare pentru aceste eleve si celelalte conditiuni de primire sunt intru tóte intocmai cá si cele pentru internele scólei asociatiunei.

Nr. 84. Urméza la ordine raportulu comisiunei scolare asupr'a concursuriloru la posturile de profesori si profesóre la scól'a civila de fete a asociatiunei, constatându ca la cele 3 posturi de profesori s'au prezentatu 15 concurenti, ear la cele 2 posturi de profesóre 10 concurente.

Examinându cererile si documentele prezentate de concurenti si consultându si dispositiunile legei, comisiunea constata:

a) cá in virtutea §-fului 102. Art. L. XXXVIII din 1868 aspirantii la posturi de invetiatori la scólele poporale, in restimpu de 1—2 ani dupa terminarea studiiloru preparandiale, sunt datori a face esamenu scripturisticu si verbalu din tóte obiectele de invetiamentu si din metodic'a lor, daca voiescu a obtinea diplom'a de invetiatoriu;

b) ca aspirantii la posturi de invetiatoriu la scóle poporale superióre si la scóle civile in virtutea §-fului 103 din legea citata, afara de esamenu cerutu in §. 102 au se tréca unu esamenu si din obiectele de invetiamentu ale scólei poporale superióre, sau ale scólei civile, si din metodic'a lor, — esamenu care este a se face inaintea unei comisiuni numite de guvern;

c) cá aceste dispositiuni ale legei se intregescu prin dispositiunile cuprinse in statutulu ministerialu despre conducerea

preparandiiloru de statu pentru scólele poporale si civile, de dto 13 Iulie 1877 Nr. 10998 §. 12, care dice cá, dupa terminarea cursulu de 2 ani la preparandia pentru scóle civile, aspirantii la posturi de invetiatoriu la scól'a civila, conformu §-fului 103 A. L. XXXVIII din 1868, potu fi admisi la esamenu de cualificatiune pentru obtinerea diplomei de invetiatoriu; la cari se mai adauge cá: la acestu esamenu potu cere a fi admisi si toti acei invetiatori dela scóle poporale, cari dupa aprobatiune (§. 102 A. L. XXXVIII: 1868) au functionatu celu puçinu 2 ani ca invetiatori, sau au continuatu in timpu ecuivalentu, studiile la unu institutu de invetiamentu superioru, sau si aceia cari, dupa trecerea esamenulu de maturitate au functionatu 2 ani cá invetiatori sau au frecventatu ca ascultatori ordinari studii academice;

d) cá in §§. 2 si 24 ai normativulu pentru examinarea aspirantiloru la profesore de scóle civile, de dto 26 Ianuarie 1877 Nr. 2309 se circumscriu aceleasi conditiuni de admitere cu adaosulu cá: profesori de gimnasiu sau dela scóle reale potu fi aplicati la scóle poporale superióre si civile, numai pentru obiectele din cari au primitu atestatu de cualificatiune;

e) cá, dintre concurenti si concurente la posturile de invetiatoriu la scól'a civila, nici unulu nu are diploma de invetiatoriu pentru acésta categoria de scóle, dar ca pe de alta parte, in virtutea §-fului 12 alu statutulu sus citatu de sub Nr. 10998 din 1877, nu numai invetiatori aprobati pentru scólele poporale elementarie dupa practic'a invetiatorésca de 2 ani, ci si absolventi de gimnasiu cu esamenu de maturitate si 2 ani practica invetiatorésca sau cu 2 ani studii academice, potu fi admisi la facerea esamenulu de cualificatiune pentru scólele civile, si cá prin urmare, pâna la trecerea acestui esamenu, dupa analogi'a instituirei de profesori la scólele medii, potu fi admisi ca profesori provisorii, ceea ce se póte deduce din impregiurarea ca, atátu la preparandiile pentru scóle poporale elementarie, câtu si la cea pentru scóle civile, se afla in legatura organica scól'a poporala sau civila de practica invetiatorésca, precumu si din impregiurarea ca, cerendu-se la esamenu si cunoscintie din metodic'a speciala a obiectelor de invetiamentu din fie-care din categoriile aceste de scóle, cunoscintie, pre cari cei admisi la esamenu in virtutea §. 12 alu ord. ministeriale Nr. 10998/1877 lit. b. si c. numai prin functionare provisorie la o astfelu de scóla si-le potu insusi.

f) In sfársitu combinându tóte aceste, comisiunea avendu in vedere: ca aspirantii, cari au studii academice dau mai deplina garantia pentru trecerea cu succesu a esamenulu de cualificatiune si pentru implinirea pretensiuniloru drepte, ce se potu face la densii ca fiitori invetiatori, atatu ce privesce purtarea oficiulu catu si activitatea lor literara, comisiunea propune Nr. esb. 302/886.

— si comitetulu, acceptându vederile espuse in raportulu comisiunei, statoresce cá principiu, ca pentru posturile de invetiatori la scól'a civila se se prefera cei cu studii academice.

Nr. 84. In legatura cu aceste, comisiunea abstractiune facéndu dela concurentii cei cu studii academice, cari sunt aplicati cá profesori la alte scóle medii, si pre cari nu ține consultu a-i abate din calea odata apucata, recomanda pentru numirea in posturile de invetiatori provisorii, la scól'a

civila de fete pre concurrentii cu studii academice Enea Hodosiu, Septimiu Albini si cu majoritate de voturi pre concurrentulu Sabinu P. Barcianu, eventualu pre concurrentulu Constantinu Popu. Fatia cu acésta propunere membrulu Dr. Il. Puscariu din motivulu ca probabîla nu tóte clasele scólei civile se voru deschide deodata, si ca prin urmare nici trebuintia nu va fi de toti invetiatorii acum dela inceputu, recomânda instituirea numai a 2 invetiatori si a unei invetiátore.

Avendu-se inse în vedere, ca eleve se potu insinua pen-
tru tóte clasele, si ca nu se póte lasa se ajunga lucrulu la
functionarea scólei complete fara a avea invetiatori necesari,

— Comitetulu decide a alege, in conformitate cu propunerea comisiunei, 3 invetiatori la scól'a civila.

Nr. 85. Urmându deci a se face alegerea, conformu
conclusului de sub Nr. precedentu, si anume prin votu secretu,
s'au datu 10 voturi, abținendu-se secretariulu alu II-lea dela
votu, cá inruditu cu unulu din aspiranti.

Din aceste voturi a obținutu:

Enea Hodosiu 9, Septimiu Albini 9, Sabinu P. Barcianu 8,
si Constantinu Popu 4 voturi. Astfelu

— se declara numitii invetiatori provisorii ai scólei civile
de fete, Enea Hodosiu, Septimiu Albini si Sabinu P. Barcianu,
cu indatorirea de a face la timpulu seu esamenele de cualifi-
catiune, cerute prin legea statului.

Nr. 86. Aceeasi comisiune, avendu in vedere, ca unulu
dintre cei trei invetiatori numiti, ar fi se fie instituitu Directoru,
dar avendu in vedere, ca nici-unulu din concurrentii luati in
considerare la numire, nu intrunescu cualificatiunea necesara,
pentru a i se incede conducerea scólei, propune a nu se in-
stitui din trensii unulu in postulu de directoru, ci a se face
pe alta cale instituire provisorie a unei persóne capabile pen-
tru conducerea scólei.

— Comitetulu adoptandu aceste vederi ale comisiunei,
si avendu in vedere, ca in conformitate cu statutulu de orga-
nisare alu scólei, unu delegatu alu comitetului are se póte
inspectiunea asupra tuturoru afaceriloru de scóla si de inter-
natu, numesce pe membrulu suplentu alu comitetului, secre-
tariu alu II-lea alu asociatiunei si profesorulu la seminariulu
Andreianu din locu, Dr. D. P. Barcianu, delegatu alu comite-
tului in afacerile scolare si ale internatului, cu caracterulu
si de directoru alu institutului pentru anulu scol. 1886/7.

Nr. 87. Cu privire la numirea de invetiátore, venindu
a fi luate in considerare numai 7 dintre concurente, cá in-
trunindu cualificatiunea pentru numire provisorie pâna la
facerea esamenului prescristu, comisiunea avendu in vedere,
ca dintre invetiátorele instituite, una ar fi a se numi direc-
tóra a internatului, ear pe de alta parte avendu in vedere,
ca dintre concurente, cele casatorite, tocmai din acésta cauza,
nu potu implini principal'a si esential'a conditiune, de a fi de
a pururea in fruntea si in mijloculu elevelor din internatu
si ca prin urmare trebuescu esimate din capulu locului, —
ear cele necasatorite, nu ofera tóte garantiile pentru aptitu-
dinea de a conduce internatulu ca directóre;

mai departe avendu in vedere, ca pentru anulu primu
alu functionarei scólei cu cei 3 profesori si cu 1 invetiátore,
se va putea face provisiunea necesara, propune a se institui

numai una din concurente cá invetiátore, remânendu ca pentru
postulu de directóra se se institue pe alta cale o persóna,
care ofere tóte calitatile recerute pentru conducerea interna-
tului, fara a se reflectá si la aceea, ca ea se dea si instructie
din obiectele de invetiamentu.

— Comitetulu adoptandu vederile comisiunei, decide
alegerea numai unei invetiátore pentru acumu, remânendu ca
postulu de directóra a internatului, fara indatorire de a predá
si obiecte de invetiamentu, se se face pe alta cale.

Nr. 88. Fiindu timpulu inaintatu, ear pe de alta parte
mai avendu trebuintia de unele informatiuni speciale cu pri-
vire la unele dintre concurente

— Alegerea formala a invetiátorei se amâna pe alta
siedintia.

Sibiiu, d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.

Dr. D. P. Barcianu m. p.

Vice-presiedinte.

secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbale se incede
Dloru: Br. Ursu, I. V. Russu, C. Stezariu.

Se autentica.

Br. Ursu m. p.

I. V. Russu m. p.

C. Stezariu m. p.

Nr. 312/1886.

Procesu verbale

*alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a ro-
mana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a dela
30 Augustu st. n. 1886.*

Presiedinte: Iacobu Bologa, vice-presiedinte. Mem-
brii presentii: D. Baronu Ursu, E. Macelariu, P. Cosm'a,
G. Baritiu, B. P. Harsianu, C. Stezariu, I. V. Russu,
P. Dunca, E. Brote cassariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

Nr. 89. Comisiunea esmisa din siedinti'a dela 24 Au-
gustu a. c. pentru a constată intinderea cunoscintelor din
limb'a româna, a candidatei pentru unu postu de invetiátore
la scól'a de fete a asociatiunei, Cornelia Lupu, raportéza ca
presentându-se numit'a candidata inaintea comisiunei, acésta,
din intrebarile facute s'a convinsu, ca in conversatie si si in
gramatica, d-siór'a Lupu, e influentiata de dialectulu domici-
liului ei, si de dedarea de a cugetá mai ântaiu unguresce
fras'a, ce are se o predea pe românesce, ear ca in literatur'a
româna pare prea puțin orientata. Pe bas'a acestoru considerari,
comisiunea e de parere, ca celu puțin in anulu primu alu
eventualei numiri de invetiátore, nu ar putea prevedea inve-
tiaméntulu din limb'a româna, dar cá ar putea fi aplicata
pentru limb'a maghiara, lucrulu de mâna, desemnu si gimnas-
tica (Nr. 311/1886).

In legatura cu acést'a se arata ca, informatiunile cerute
asupr'a candidatei Aurelia Filipescu, sunt multiamitóre, si ca
prin urmare, s'ar putea procede la sevârsirea alegerei unei
invetiátore, conformu conclusului de sub Nr: prot. 88 din
siedinti'a dela 24 Augustu.

— Se decide alegerea invetiátorei dupa modalitatea ur-
mata la alegerea invetiatoriloru.

Nr. 90. Înainte de a pasi la alegere membrulu B. P. Harsianu, cu provocare la §. 31 din statute, si avându in vedere, ca ar fi presenti 6 membrii ordinari, cere ca membrii suplenti se nu fie admisi la votu.

— Comitetulu, avendu in vedere, ca până acum in conformitate cu unu concludu anterioru, care in casu cându membrii ordinari ai comitetului sunt in numeru cu parecchie, au fostu admisi la votu, si membrii suplenti, si avendu in vedere, ca in §-fulu amintitu din statute nu se eschidu espresu dela votu membrii suplenti ai comitetului, — decide cu 4 contr'a 3 voturi, admiterea la votu si a membriloru suplenti.

Nr. 91. Urmându la ordine alegerea invetiatoarei prin siedule si dându-se 11 voturi, din acestea a intrunitu Aurelia Filipescu 6, ear Cornelia Lupu 5 voturi, deci

— Aurelia Filipescu se numesce invetiatoare la scól'a de fete, cu observarea celor cerute de inspectorulu reg. de scóle cu privire la prezentarea documentelor de calificatiune, pentru aprobare.

Nr. 92. Membrulu I. V. Russu insinua protestu in contra alegerii, la care se alatura si membrulu B. P. Harsianu.

— Spre sciintia.

Nr. 93. Comisiunea scolara, in legatura cu concludulu din siedinti'a dela 24 Augustu, cu privire la numirea directoroarei internatului, avendu in vedere necesitatea inlocuirei cătu mai curendu a acestui postu, ear pe de alta parte, avendu in vedere insemnatatea numirii de directoroara a internatului pentru intrég'a desvoltare ulterioara a scólei si a internatului asociatiunei, — propune a oferí directoratulu internatului dsórei Elena baronesa Poppu din Sibiiu.

— Comitetulu in unanimitate ofera postul de directoroara a internatului dsioarei Elena baronesa Poppu, care, pentru casulu ca primesce ofertulu comitetului, se considera denumita directoroara a internatului.

Nr. 94. In legatura cu cele din punctulu precedentu, si avendu in vedere ca lucrurile pregatitoare sunt aprópe terminate

— Comitetulu decide deschiderea scólei si a internatului cu 15 Septemvrie st. n. a. c.

Nr. 95. In legatura cu cele premergătoare, si avendu in vedere dispositiunile §-lui 57 Art. L. XXXVIII din 1868. si cele normate in ord. ministeriala dtto 26 August 1877 Nr. 21678. II.

— Comitetulu se adreséza la veneratulu consistoriu archidiecesanu din Sibiiu si la veneratulu ordinariatu din Blaju pentru comunicarea unui planu de invetiamentu din religione si morala pentru scól'a civila, precumu si pentru numirea persóneloru incredintiate cu predarea acestui objectu de invetiamentu.

Nr. 96. Inspectoratulu reg. ung. de scóle alu comitatului Sibiiu, aduce la cunoscintia prin hârti'a de dtto 27 Augustu Nr. 905/1886 că a luat spre sciintia alegerea de invetiatori si numirea de directoru alu scólei de fete cu aceea ca, înainte de aplicare, alesii cari n'au atestatu de calificatiunea formala din limb'a maghiara, se si'lu căstige, ear dupa 2 ani de servitiu

se faca esamenulu de calificatiune prescisu pentru scólele civile. Ear in cătu privesce terminulu deschiderei scólei dispune, ca deórece statutulu de organizare si planulu de invetiamentu alu scólei s'a prezentatu din partea comitetului administrativu alu Comitatului in 8 Augustu a. c. la In. ministeriu, cu deschiderea se se astepte până la 8 Septemvrie st. n. a. pentru a se sustinea astfelu timpulu de 30 zile pentru eventualele observari ale autoritatii superioare.

Totu cu acésta ocasiune se cere, ca invetiatorii numiti se'si presente la timpulu seu tóte documentele in copie autentica, si traduse in limb'a maghiara. (Nr. 310/1886).

— Spre sciintia si conformare.

Sibiiu, d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.,
vice-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbalu se increde Dloru: Cosm'a, Harsianu, Russu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu 3 Septembre 1886.

P. Cosm'a m. p.

I. V. Russu m. p.

Insciintiare.

Dupa ce in siedintiele dela 24 si 30 Augustu a. c. Comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului ramanu a numitu directorulu alu scólei civile de fete pe profesorulu seminarialu si secretariulu seu alu II-lea Dr. D. P. Barcianu, de directoroara a internatului pe Domnisiór'a baronesa Popp, de invetiatori pe Domnii Enea Hodosiu, Septimiu Albini si Sabin P. Barcianu, ér de invetiatoare pe Domnisiór'a Aurelia Filipescu, si fiind lucrurile pregatitoare terminate, p. t. publicu e insciintiatu, ca scól'a si internatulu se voru deschide la **15 Septembre st. n. a. c.**

Inscrierile se voru face dela 1—15 Septembre st. n. in cancelari'a directiunei, Strad'a Morii Nr. 8. dela órele 10—12 înainte de amédi si dela 3—5 dupa amédi*)

Sibiiu, 1 Septembre n. 1886.

Directorulu scólei
Dr. D. P. Barcianu.

*) Intre aceste s'a regulatu si cestiunea victului elevoloru, care voru capetá mancare de cincii ori pe di; bucatele voru fi controlate cu rigóre.

Red.